

tribuna

LIST ZVEZE ŠTUDENTOV LJUBLJANSKE UNIVERZE

Glavni urednik Niko Tišar

Leto XI.

Ljubljana, 15. aprila 1961

Odgovorni urednik Stane Čehovin

Štev. 6

NOVI STATUTI in subjektivne sile na univerzi

Misel, živa in vsak dan bolj živa nam že nekaj časa lebdi pred očmi. Nekateri jo zavestno poglabljajo, o njej razpravljajo z vso odgovornostjo, drugim se vsiljuje sama ali pa jim jo drugi vsiljujejo, da le vedo nekaj o njej, tretji še niso slišali zanjo, kajti življenje se z vso neodgovornostjo preliva in žubori mimo njih. Da, prva, druge in tretje imamo na univerzi, tu pa imamo tudi že precej poznano reformo, ki je razvila že toliko novih oblik predvsem pa novega duha, vsebine; že od konca lanskega leta imamo republikanski zakon o višjem in visokem šolstvu, ki zahteva temeljito pripravo novih statutarov na fakultetah. No, tu imamo še pedagoški kader, Zvezo komunistov in Zvezo študentov. In prav o teh treh silah, da nekoliko abstrahiramo, in o novih statutih v fakultetnih in univerzitetnih merilih, bi tokrat zapisali nekaj besedi.

Nismo posebni strokovnjaki, vendar moramo zapisati nekaj, tudi o novih statutih, o teh, ki jih še nikjer ni, ki pa bodo kmalu tu, dami na sečirno mizo v temeljito razpravo, da bo lahko sleherni pravi član naše univerzitetne skupnosti povedal svoje mnenje o njih. Verjetno ne bo nihče od nikogar zahteval, naj pove svoje mnenje o statutih, po vsej verjetnosti ne bo tudi nihče zahteval od fakultetnih organov, da dajo osnutke statutarov v razpravo, vendar se zdi, da bo eno in drugo nužno.

Novi statuti ne bi smeli predstavljati samo revizijo starih, kajti sicer bodo do neke mere negirali reformo, njene oblike in vsebinske pridobitve, predvsem pa njene notranje rezerve. Ko govorimo o notranjih rezervah, o nadaljnjih možnostih, pa mislimo predvsem na učne načrte in programe, na tretjo stopnjo študija in na izredni posebnosti študij, kar vse bo zahtevalo še zelo veliko dela, zavestnega prizadevanja, še veliko vrljavanja krvi na barikadah do sedanjih akademskih miselnosti, zaprte v najozkejši krog znanstvenega prizadevanja in lastne samosvestnosti. To iz dneva v dan postaja večji anahronizem, življenje, družba vse te in podobne pregrade v korist-

nost vsega zelo uspešno in prizadevno rušita.

V bistvu gre torej za to, da se pred vse, ki kakorkoli sodelujejo pri pripravi osnutkov za nove statute postavlja velika odgovornost. Gre za to, da bodo študentove študijske obveznosti in dolžnosti, pa študijska materija, izpitni režim, odnosi med pedagogi in študenti, študentove pravice itd. itd. postavljeni v takih relacijah, da bodo dajale široke možnosti, da bodo z vso prizadevnostjo še naprej gojile in razvijale osnovne principe reformiranega študija, to je, da bodo še nadalje demokratizirale in humanizirale študij. Seveda se znotraj teh načelnih postavk pojavlja množica vprašanj in problemov, ki bodo prihajali do izraza posebej v najmanjših organizacijskih oblikah na fakultetah.

Prav tu pa se odpira pred nami novo vprašanje, ki nam je osnovni namen tega pisanja. Na univerzi in fakultetah imamo pedagoški kader, Zvezo študentov in Zvezo komunistov, torej dokaj številno subjektivno silo. Novi statuti bodo vzbudili, zaradi vsega že omenjenega, močan družbeni in politični refleks. To se pravi, da bodo s svojim, idejno vsebinskim in formalnim konceptom zahtevali razrešitev in razreševanje še mnogih neresenih vprašanj reforme po fakultetah. Druga komponenta tega družbeno-političnega refleksa novih statutarov, pa bo po našem v tem, da bo zahtevala, če naj predstavljajo novi statuti, uzakonitev vseh pozitivnih pridobitev reforme, v pripravi novih statutarov na fakultetah široko sodelovanje. Široko sodelovanje vseh naprednih subjektivnih sil, pedagogov, Zveze študentov in Zveze komunistov z enim sa-

mim skupnim ciljem. Z globoko zavestjo, da bodo generacije, ki prihajajo na univerzo, v statutih uzakonjeni principi, še kako zahtevali, z zavestjo, da bodo v statutih uzakonjeni principi v vsem pozitivnem še naprej razvijali demokratizacijo in humanizacijo študija in da bodo zagotovili nadaljnje reformiranje. S to zavestjo se morajo v nadaljnjem obdobju združiti v skupnem prizadevanju subjektivne sile na fakultetah.

Z vsem tem pa se pojavlja še niz vprašanj, ki zaslužijo pravo mero pozornosti. Študentovski predstavniki v organih družbenega upravljanja po fakultetah imajo pri pripravi novih statutarov zelo veliko odgovornost. Vendar gre v bistvu za to, da ni dovolj, da eden ali dva v imenu pet sto ali še več študentov zastopata njihovo mnenje. Potrebno je, da se zato omogoči najširši študentovski masi tja do letnikov razpravo o novih statutih, da se jim daje le-te na vpogled, da se jim dajejo možnosti pripomb. Poleg tega se poraja vprašanje ali imajo študentovski predstavniki tudi v fakultetnih upravicah možnost za sodelovanje pri razpravah. Ne vemo, če je to statutarno predvideno, vendar bi bilo nužno, da se za te razprave v fakultetne uprave pridobi tudi študente.

Ob tem pa se poraja množica drugih vprašanj, ki zadevajo vse tri subjektivne sile. Gre, najbolj skopno rečeno, za to, da leži vsa odgovornost, kakšni bodo statuti, koliko zavestno bo v razpravi o njih sodelovala najširša množica, prav na treh silah, na pedagogih, Zvezi študentov in Zvezi komunistov. Tu si ne gre delati nobenih utvar, kajti prav

lahko se nam dogodi, da razprava o novih statutih ne bo spontana, množična; lahko se nam celo dogodi, da bo obratno.

Vse to poudarjamo predvsem z enim namenom. Poudariti hočemo, da je zato potrebna predhodna široka politična akcija, ki naj seže prav do letnikov. Potrebno je, da se pedagogi, Zveza študentov in Zveza komunistov odločno angažirajo pri tobačenju novih statutarov, še posebno pa pri tem, da bodo, kadarkoli bo potrebno, znali dovolj poudariti veliko pomembnost le-teh.

Dolžnost vseh nas je, da tako velike stvari ne gredo mimo nas; neopazno. Dolžnost vseh nas je, da si v imenu generacij, ki bodo prihajale na univerzo, dovolj dostojno in konstruktivno prizadevamo za nadaljnjo krepitve vseh nepomembnejših pridobitev reforme.

STANE ČEHOVIN

RAZGOVOR S PREDSEDNIKOM ŠTUDIJSKE KOMISIJE PRI UO MILANOM KUČANOM

Začeli smo z vso resnostjo

Reforma študija vedno bolj zajema vso univerzo, vzporedno s tem pa se pojavlja potreba na novo zjeti v pravila spremenjene odnose na fakultetah. Za mnenje o nekaterih vprašanjih v zvezi z izdelovanjem novih statutarov smo vprašali predsednika študijske komisije pri univerzitetnem odboru Zveze študentov, MILANA KUČANA.

Kako ocenjuješ priprave za nove statute?

Priprave za izdelavo novih statutarov univerze in fakultet so se pričele takoj po sprejemu Zakona o visokem šolstvu v Ljudski skupščini decembra

1960. Univerzitetni svet je na svoji februarjski seji izvolil svojo statutarno komisijo, ki je obenem z enako komisijo univerzitetne uprave začela z delom. Izdelani so bili osnutki statuta univerze in fakultet in prediskutirani na skupni seji študijskih in statutarnih komisij univerzitetnega sveta in uprave. Na podlagi tega so pričele z delom tudi redakcijske komisije, ki pa so z delom v glavnem že gotove.

Imam občutek, da so se dela na novih statutih vsi pristojni forumi lotili z vso resnostjo, kar še posebej poudarja velik pomen novih statutarov. Ta resnost in naglica bosta tudi omogočili, da bodo statuti lahko že do konca maja predloženi v potrditev Izvršnemu svetu Ljudske republike Slovenije. Velik del dela je že opravljen. Težiče dela se bo sedaj preneslo na formuliranje posameznih določb, kar pa bo verjetno tudi končano do sredine maja, ko naj bi bili predloženi statuti predloženi univerzitetnemu in fakultetnim svetom.

V čem je po tvoje bistvo novih statutarov?

Novi statuti bodo upoštevali načela reforme, stopenjski študij, inverzijo in razvejanost, svete letnikov, dajali bodo študentom možnosti, da diplomirajo v čim krajših rokih in skušali zadovoljiti družbene potrebe, ki so narekovale reformo. To bo v veliki meri apliciranje načel, ki jih vsebuje Zakon o visokem šolstvu LRS za univerzo. Značilno pa je, da bo univerzitetni statut enako kot zakon zelo okviren in načelen in da bo dajal fa-

kultetam široke možnosti, da izdelajo svoje statute v skladu s svojimi specifičnimi potrebami in značilnostmi. Vendar pa je ta družbena nujnost, ki je reformo študija narekovala tisti porok, ki zagotavlja, da bodo vsi statuti enotni in da bodo vsebovali ista načela.

Kako bodo sodelovali študentje v pripravi za nove statute?

To vprašanje bi se moralo pravzaprav glasil, kako sodelujejo študentje v pripravi na nove statute, ker so te razprave že precej časa v teku. Kar zadeva univerzitetni statut, smo bili prav študentje mnenja, da mora ta statut enotno urejati vsaj tako pomembna vprašanja kot so status študenta, pravice in dolžnosti študenta in pa nekatere prehodne določbe, ki bodo urejale položaj starih generacij, ki študirajo. Predstavniki študentov v fakultetnih svetih so dobili na vpogled osnutke statutarov in s tem možnost, da stavijo nanje svoje pripombe in predloge. Pohvaliti je treba ekonomsko fakulteto, kjer so z delom najbolj pihoteli in so ves material že poslali pristojnim forumom. To bodo morali v najkrajšem času storiti tudi predstavniki po drugih fakultetah, ker se bodo kmalu pričele razprave v samih statutarnih komisijah. Zato pa moramo biti študentje še prav posebno dobro pripravljeni, ker bo tu potrebno znati utemeljiti in pravilno postavljati in zagovarjati naše želje in zahteve. Te razprave bodo zahtevale našega sodelovanja in s tem temeljito poznavanje organizacije študija, načel in procesa reforme in celotne problematike univerze.

Kakšno vlogo je v dosedanjih pripravah za nove statute odigrala Zveza študentov na fakultetah?

V dosedanjih pripravah na izdelavo novih statutarov je bilo težišče dela Zveze študentov

pravzaprav v naši študijski komisiji. Že v februarju je bil na naš predlog sklican plenar UO ZSJ, ki je bil posvečen izključno vprašanju statutarov. Plenar je zavzel nekatera pomembna stališča do vprašanj kot so: status študenta, izpitni režimi — predvsem prijavni roki, izpitni roki in skupinski izpiti — pravice in dolžnosti študentov in svetov letnikov. Prav tako smo organizirali posvetovanje s predstavniki študentov v fakultetnih svetih, na katerem se je razpravljalo o pravici predstavljanja in zastopanja študentov v vseh organih univerze in fakultet, o sestavi, nalogah in pristojnostih svetov letnikov, o nekaterih pomembnih vprašanjih izpitnih režimov, o študijskih programih, učbenških in prehodnih določbah, ki bodo urejale položaj generacij, ki študirajo že po starih nereguliranih študijskih načrtih. Prav tem generacijam je treba po mojem v teh prehodnih določbah posvetiti posebno pozornost, ker so kot zadnje generacije danes že krepko zastarele načina študija v res nerodnem položaju.

Na fakultetah je bilo do sedaj ssterjenega nekoliko manj, ker je bilo težišče našega dela na statutu univerze. Z vedno intenzivnejšim delom na fakultetnih statutih pa se težišče dela prenaša vedno bolj na fakultete, kjer bo morala naša organizacija prav tako odigrati pomembno vlogo. Mnenja in predloge naše organizacije so do zdaj vsi pristojni forumi vselej resno upoštevali in pričrnan sem, da bo tako tudi v prihodnje. Statuti namreč v veliki meri zadevajo tudi našo organizacijo, zato je prav, da ima tudi pri tem delu vlogo, ki ji gre.

Kako ocenjuješ delo študentovskih predstavnikov v organih družbenega upravljanja na fakultetah?

To delo je že sedaj skoraj težko oceniti. Prvi rezultati se bodo najbolj jasno pokazali s sprejetjem statutarov, ki so prva in morda tudi najbolj pomembna naloga naše mandatne dobe. Po že opravljenem delu pa bi lahko dejali, da so se te naloge lotili na vseh fakultetah dovolj resno in da bodo s svojim delom opravičili zaupanje svojih tovarišev. Zdi pa se mi, da smo bili ponekod, na srečo le v nekaj primerih, pri izbiri svojih predstavnikov le malce površni in prehitri. Še pred sprejetjem statutarov na svetih bo treba po vseh fakultetah sklicati zbornice volivcev, kjer bo treba študentovsko javnost seznaniti s problematiko statutarov bolj obširno, obenem pa bo treba izkoristiti to prilichnost za poročanje volivcem o našem delu. In pričrnan sem, da bodo dali najbolj objektivno oceno našega dela prav ti zbori volivcev.

Joco Znidaršič: Zjutraj na delo (S prvonagrajene kolekolje na mednarodni razstavi študentovske fotografije)

FORUM

In rekli so dobro besedo. Kdo? Zakaj?

Na fakulteto se je z neke višje šole prepisala v letnem semestru. Komisija ji je zato dala daljši čas za izpolnitev študijskih pogojev. Enako tudi drugim podobnim študentom. Dan obračuna je prišel. Bile pa so vmes počitnice, smučišča so vabila in kdo bi se upiral lepemu, planinskemu soncu. Barva kože tudi nekaj velja.

Na izpitu pa je se zgodilo, "kar se lahko zgodi vsakomur". Seveda. Vsklajevati dohodeke 9.500 din z velikimi željami, pa ji je "vzelo neka j časa, ki bi ga lahko tako kot ostali študentje porabila za študij." Vsi pa nimajo enakih želja. Imajo pa enake pogoje, izpite in status študenta. Tega ona nima. Zaradi tega — in enakosti z enakimi — ji je Komisija odpovedala bivanje v Študentovskem naselju.

Našla je zagovor, visoko zvenel zagovor. "Naša država ima interes za vzgajanje in šolanje kadrov vseh vrst . . . saj so se prav sedaj odprla vrata fakultetnega študija vsakomur, ki to želi. . . " In upala je, da bo Komisija odstopila od svojega sklepa. Upanje je bilo zaman. Zeletji je mnogo premalo, treba je tudi delati. Dekle pa je tudi vztrajna. Primer je reševal Upravni odbor Študentovskega naselja. Zapisnik je skop. Pove nam samo sklep, da se ji dovoli bivanje v Naselju. Zakaj, ne pove. Želja se ji je izpolnila. Dekle brez statuta študenta je bilo "izenačeno s študenti, ki vpisujejo redno". Toda fant in Fičko in počitnice na smučiščih tudi nekaj veljajo! Drugi pa teh težav nimajo, ampak študirajo. Lepo izenačenje!

Morda bo prihodnjčje Opel-rekord 61 vzrok, da se bo zgodilo, kar se lahko zgodi vsakomur, in še ono drugo, kar bi se moralo že zgoditi, da ni nekdo rekel dobre besede in pozabili, da to ni prav. Bodimo vztrajni kot dekle in počakajmo. Če bo kdo v podobnih težavah, pa naj se iz tega primera nauči, kako se stvari strže.

Ali je družba na takih stvarih res zainteresirana?

Zapiski z avto ceste

Prehodna zastava v Crni travi

NIS, 1. julija 1960. — V Glavnem štabu mladinskih delovnih brigad čakam, da me odpeljejo v Crno travo. Meseč dni bom namreč dopisnik brigadirskega časopisa "Mladost na autoputu" s trase obvozne ceste Svodje — Crna trava.

V redakciji Mladosti mi ni- so kaj prida razbištrili geografskih pojmov o vzhodni Srbiji. Ta odsek so mi namenili, češ da sem kot Slovenec vojen hribov.

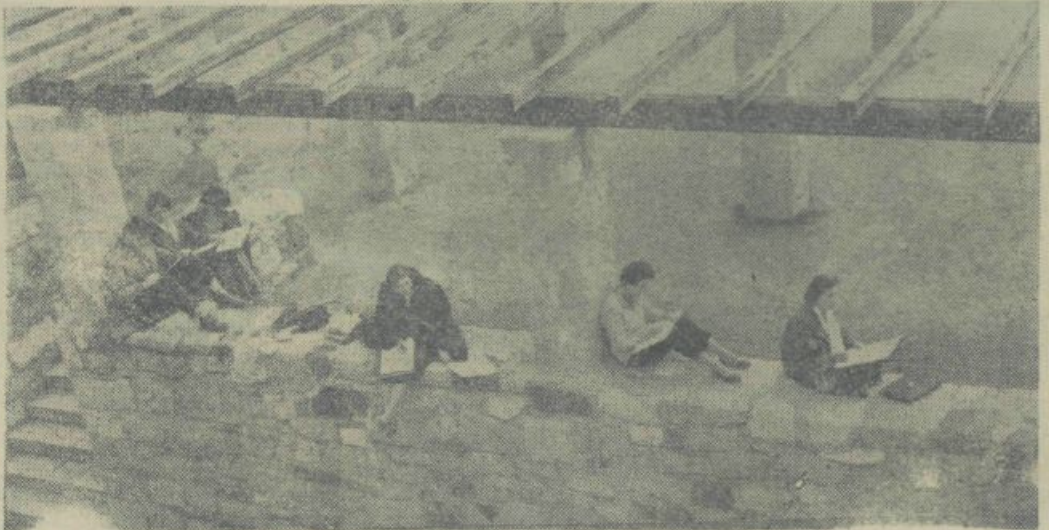
Terensko vozilo ruske znamke GAZ nas je odpeljalo po kotanjski cesti; ob trasi nove avtoceste do Leskova. Z menoj so še trije študentje iz Zagreba, gradbeniki, ki bodo normirali v 3 naseljih, kolikor jih je na trasi obvozne ceste. Ko smo minili Leskovec, se je končalo moje zemljepisno znanje od trase avtoceste in železnice smo zavili na levo, proti planinam.

Vsem se nam dozdeva, da gremo na manj pomembno gradbišče. Čedalje dlje smo od prave avtoceste, torej tudi od priporočila pravega brigadirskega življenja.

Vlasotince ostanejo za nami, tema je že. Cesta izgublja z vsakim metrom svoje ime. Avtomobilski žarometi nam odkrivajo kotanje polne vode; pod cesto slišimo šumenje manjše reke. To je Vlasina. (Dozdeva se mi, da sem nekdo pred leti videl v kinu filmski tehnik, kjer so prikazovali gradnjo velikega jezusa za zbiralo jezero nove hidrocentrale. To je bilo Vlasinsko jezero.)

Crna trava, 14. julija 1960. — Brigadirsko življenje je steklo tudi v teh, komaj dva tedna starih naseljih. Edina razlika, ki loči te brigadirje od onih v avtocesti je ta, da imajo tukaj šnji boljše uniforme; dolge hlače in bluze, primerne za hladna jutra in večere. Kultur no-zabavne prireditve, ki jih prirejajo brigadirji dveh študentovskih in dveh srednješolskih brigad in pa kino predstave vsak dan, so prinesle v to, sicer precej zaostalo vas nekaj novega.

Crna trava je eno od prvih žarišč ljudske revolucije in organiziranega oboroženega upora proti okupatorjem — bolgarskim fašistom. Ta mala vas, šteje le okrog 30 hiš, je dala v NOB velik krvni doprnek: 180 mladih borcev. Sredi vasi stoji

Toplo sonce je privabilo študente arhitekture na grad

UNIVERZE

V severnem delu naše ožje domovine nastaja novo univerzitetno središče. Sedanjim višjim šolam se bodo v prihodnjih letih pridružile še nove, iz višjih šol pa se bodo razvile fakultete. Že sedaj je na mariborskih višjih šolah vpisanih 3000 rednih in izrednih študentov. Odstotek izrednih je mnogo višji od odstotka rednih, kar je dokaz, da se izredno šolanje vse bolj uveljavlja. Semestri tečejo, šole brez tradicije si pridobivajo izkušnje, kakor vedo in znajo. Prav tako študentje. Eni in drugi pa prejemajo močno podporo podjetij in organizacij iz vse republike.

Na novih šolah je zrasla tudi nova organizacija Zveze študentov. Tudi ta se pri svojem delu srečuje z mnogimi problemi. Na vsaki višji šoli imajo združenje ZŠJ, ta pa združuje skupni odbor. Skupno premagujejo študijske in socialne probleme, tesno pa sodelujejo tudi z OK LMS.

Kdo so mariborski študentje?

Odbor ZŠJ mariborskih višjih šol je pred nedavnim izvedel anketo z namenom, da ugotovi socialni sestav, spol, starost svojih študentov skratka, da jih spozna. Anketa je zajela dve tretjini rednih slušateljev. Skoraj tri četrtine anketiranih je moškega spola, največ jih je seveda na Višji tehniški šoli, največ žensk pa je na Višji komercialni in Višji stomatološki šoli. Tudi po starosti so si mariborski študentje zelo različni, saj se od normalnih 19 ali 20 let dvigne tja nad 40. V povprečju so najstarejši pravilniki. Študentje morajo premagovati najrazličnejše težave, največji problem pa je morda stanovanje. Sobe so drage mnogo jih je, ki ne zmorejo visokih cen. Desetina vseh študentov stanuje izven Maribora, nekateri porabijo ves prosti čas na vlakih ali avtobusih. Študentovskega doma v Mariboru ni. Zato je že čas, da bi mislili tudi na to. Na mariborske višje šole pride in bo pritekalo vedno večje število

študentov, takih ki morejo dobiti stanovanje pa tudi takih, ki tega ne morejo. Najti bo treba vsaj nekaj sob, ki jih bodo dobili najpotrebnejši. Splačalo bi se premisliti predlog o tem, da bi v vsakem novozgrajenem bloku, ki bi ga gradile mariborske občine, dobili študentje eno ali dve stanovanji. Zasilna rešitev bi to bila, treba pa bo razmisliti vsaj na en blok za študente. Glede stanovanj je morda še najbolje na višji agronomski šoli, kjer vsaj tretjina redno vpisanih stanuje v domu.

Uspeh mlade organizacije

Odbor ZŠJ mariborskih višjih šol obstaja od lanskega novembra. To je edini organ, ki povezuje vse šole in vodi organizacijo vseh združenj ZŠJ. Najvažnejša naloga teh združenj je, da izobražujejo in usmerjajo mlade generacije, ki bodo čez leto ali dve stopile v prakso. Seznaniti jih je treba s pravnimi pojmi o našem družbenem sistemu in z vlogo družbenih sil, ki vodijo družbeno dogajanje. Zveza študentov mora biti tista, ki bo slušatelje usmerjala in jih seznanjala s temi pojmi. S tem namenom so ustanovili Center za marksistično izobraževanje študentov, ki ima v svojem programu iste teme kot Center v Ljubljani. Skušali bodo pridobiti tudi tiste predavatelje, pridobili pa bodo tudi profesorje mariborskih višjih

šol in znane domače politične, družbene in znanstvene delavce. V letošnjem letu bosta pričela z delom prva dva kolegija: A. Socializem in kapitalizem sredi 20. stoletja in B. Zveza komunistov Jugoslavije. Druga dva kolegija bosta pričela v zimskem semestru

OBISK NA MARIBORSKIH VIŠJH ŠOLAH

prihodnjega šolskega leta. Po predavanjih bodo organizirali seminarje, kjer bodo študentje lahko dobili podrobnejša pojasnila in dodatno razlago. Te bodo lahko vodili mariborski strokovnjaki ali študentje, ki so v teh temah dovolj razgledani. Delovanje marksističnega centra bo nedvomno razbilo politično in družbeno življenje v Mariboru.

Odbor ZŠJ tesno sodeluje z OK LMS, ker je eden član tega odbora tudi član OK in sekretariata OK LMS. Povezujejo se z aktivni mladih združenj in mladih proizvajalcev ter jim pomagajo s teoretičnimi izkušnjami, sami si pa na ta način pridobivajo praktične izkušnje. Kasneje bodo sodelovali z njimi tudi v okviru političnih praks. Študentje imajo svojega zastopnika v šolskih svetih in aktivno sodelujejo pri upravi in organizaciji šol. Po letnikih in oddelkih imajo povsod svete letnika oz. oddelčne svete, ki so ponekod nekak izvršni organi ZŠJ. V

glavnem organizirajo študijske krožke, sicer pa imajo delo razdeljeno po komisijah. Pokazala se je tudi potreba po večjem udejstvovanju študentov v SZDL. Kljub temu, da je v tej organizaciji vključena večina študentov, med organizacijama samima skoraj ne pride do sodelovanja. SZDL bi lahko pomagala študentom premagovati socialne težave s tem, da bi nudila neko osnovo za dajanje subvencij, saj so povprečni življenjski stroški študenta znatno višji od povprečne višine štipendij.

Nekatera združenja pomagajo svojim študentom premagovati finančne težave tako, da jim preskrbijo honorarne za-

da jim bo pravočasno uspelo zbrati zadostno število prijavitelcev.

Študijski problemi

Ob reševanju študijskih problemov se organizacija ZŠJ s sodelovanjem uprav šol zamudi največ. Marsikje še sedaj iščejo pravo rešitev načina študija kar pa ni nič čudnega, saj nekatere šole obstajajo šele en semester. Študentje pomagajo pri izdajanju skript in organizirajo študijske seminarje in krožke. Tako so na Višji komercialni šoli že organizirali seminarje iz politične ekonomije, precej študijskih krožkov pa so organizirali tudi na Višji tehniški šoli in tako pomagali predvsem kolegom, ki so snov pozabili, ker so bili že v produkciji, ali pa niso imeli zadostne predizobrazbe. Združenje ZŠJ na tej šoli organizira seminarje za matematiko, strojno risanje, fiziko in statiko.

Seminarje so po večini vodili profesorji. Na Višji stomatološki šoli poslušajo študentje strokovna predavanja v okviru Delavske univerze na splošni bolnišnici agronomi pa so organizirali svobodno katedro, ki redno organizira predavanja o aktualnih strokovnih vprašanjih. Tesno sodelujejo

tudi z ljubljanskimi študenti agronomije, ki jim pomagajo reševati probleme v zvezi z učili, strokovno literaturo in drugim. Profesorji so pokazali za študente vse razumevanje in so precej skript že izdali.

Problem izrednih študentov

Na univerze in višje šole prihaja vedno večje število izrednih študentov po načelu, da je treba omogočiti šolanje vsakomur, kdor to želi. Le na ta način bo uspelo ublažiti pomanjkanje po kadrih. Tako je tudi na vseh mariborskih višjih šolah dana možnost za izredni študij. Število izrednih študentov celo daleč presega število rednih, saj je v povprečju prvih skoraj trikrat več kot drugih, na nekaterih šolah pa je razmerje še večje. Zveza študentov se trudi, da bi tudi te izredne študente vključila v organizacijo, vendar še niso našli prave poti. Edina vez med njimi jim je bila preko šole, ki hočejo obdržati z njimi stalen kontakt. Šole jim redno pošiljajo skripta in ustanavljajo centre za izredni študij v krajih izven Maribora. Mnogo lažje je izrednim študentom iz Maribora in okolice. Na nekaterih šolah so prav zaradi njih pri-

lagodili čas predavanj in vaj. Tako imajo na Višji tehniški šoli in Višji stomatološki najvažnejša predavanja in vaje popoldne. To pa seveda zaradi tega, ker je pri študiju nujno potrebno tudi praktično znanje in si brez tega strokovnjaka ne moremo zamisliti. Izredni študentje so lahko hvalečni šolam za vse razumevanje in ugodnosti, ki jim jih nudijo. Na Višji agronomski šoli so imeli z izrednimi študenti doslej le enkrat skupen sestanek, vendar do večjega uspeha pri sodelovanju z rednimi tudi tu ni prišlo. Težave so v tem, ker so izredni študentje daleč iz Maribora in so sestanki z njimi zvezani z velikimi stroški, ki jih ne krije lahko ne ena ne druga stran.

Opisal, ali bolje rečeno nakazal, sem nekaj problemov, ki tarejo naše novo nastajajoče univerzitetno središče — Maribor. Pravo podoba in pravi način dela še iščejo, vendar ga bodo gotovo našli, posebno še, ker to hočejo. Ob sodelovanju z univerzo v Ljubljani in z ostalimi višjimi in visokimi šolami v državi jim do uspeha premagati začetne težave, šole brez tradicije bodo postale šole s tradicijo.

Jože Prešeren

Na prvi pogled je to nekoliko neverjetna konstrukcija. Vendar je popolnoma mogoča, če upoštevamo, da so med dejstvi in željami, ki pa so lahko zelo realne, včasih neustvarljive relacije. To bi lahko bilo katerokoli novo naselje in vendar govori naš zapis, da je to čisto določeno naselje. Med željami in možnostmi so, kot smo dejali, lahko nepremagljive težave, včasih pa si jih iz vnaprej določenih objektivnih vzrokov bolj delamo take. No, to je fotografija čisto določenega naselja. Planirali smo podobnega, želimo si takega, sicer pa ... Foto: Joco Znidaršič

NAŠA MALA REPORTAŽA

NEKAJ MNENJ NA ENO TEMO

V študentovskem naselju je pet blokov. To ve vsakdo. Med blokci so poti, ki jih ob deževju zalije voda, okrog blokov je blato. Tudi to ve vsakdo. Nekaj poti in prostor pred menzo so končno asfaltirali, vendar ta asfalt ni tak, kakršnega bi si želeli. Naselje ima svojo menzo in svojo kavarno, plesne zabave vsak teden, nima pa športnega igrišča. Prostora v Naselju je še dovolj. Bodo tu gradili nove bloke, športno igrišče, ali bo prostor neizkoriščen?

izkazalo tudi športno igrišče za petim blokom.

Športna hala v Naselju

Obiskal sem generalnega sekretarja univerze dr. Lojzeta Piškurja, da bi mi kaj povedal o nadaljnji gradnji Naselja. Hotel sem vedeti nekaj uradnega. V nevezanem pogovoru sem zvedel, da se v Naselju novih stanovanjskih objektov ne bo več gradilo, ampak da bo na praznem prostoru med menzo in četrtim blokom zgrajena športna hala, za katero se idejni načrti že pripravljajo. Hala bi bila prirejena tako, da bi lahko služila tudi družabnim in kulturnim prireditvam in proslavam. Stanovanja za študente se bodo v bodoče gradila v nekaterih ostalih delih mesta. Tako so že v teku priprave za zidavo stolpnice blizu medicinske fakultete, gradijo pa tudi že blok s kapaciteto okrog 150 postelj v Gerbičevi ulici nasproti veterinarske fakultete. Prednost teh domov bo to, da bodo bližje predavnicam in morda

tudi to, da se bodo študentje lažje vključili v komunalno dejavnost. Blok v Gerbičevi ulici gradi ljubljanska občina v zameno za že pred leti zasebene prostore v Akademskem kolegiju. Poleg tega pa je univerza kupila tudi del bloka, ki ga gradi občina Center. Prednost tega bi bila, da bi bili študentje bolj v stiku s prebivalci, da bi se vključili v hišne svete in se tako spoznali z organi družbenega upravljanja. Sredstva za nova stanovanja zagotavlja Sklad za izgradnjo študentovskih domov pri univerzi, vanj pa prispevajo ljudski odbori in republiški sklad za izgradnjo stanovanj. Do leta 1965 bo za študente preskrbljenih 1000 novih postelj.

O tem mi je pripovedoval tudi sekretar UK ZKS Stane Markič: »Z vpeljevanjem ekonomskih cen, s prenehanjem subvencioniranja in dotiranja menz je študent izenačen z ostalimi prebivalci. Zdaj ni potrebe, da bi imeli nekaj samo študentovskega. Študenta je treba vključiti v družbeno in politično življenje komunke. Športna hala bi bila odprta tudi za ostale prebivalce Rožne doline. Poleg nje bi se zgradil morda tudi trgovski lokal, ki bi prav tako služil vsem prebivalcem.«

Ali bo zgrajen tudi samski blok?

Skoraj bi se zadovoljil s tem, toda hotel sem zvedeti še kaj. O tem kočljivem vprašanju sem hotel zbrati čim več mnenj. Obiskal sem dva študenta v četrtim bloku. Njunih imen ne bom omenjal. Vem, da se njuni mnenji ne bi razlikovali dosti od mnenj ostalih

naseljanov. Zastavil sem jima podobna vprašanja kot ostalim.

I. študent: »Slišal sem, da so nameravali v Naselju graditi samski blok za delavce. To se mi je zdelo zelo dobro. Ne vem, zakaj niso tega izpeljali. Spoznali bi se z delavci pri športu, ali pri kakih prireditvah. Na tak neposreden način bi se študentje seznanili z njihovim življenjem, spoznali bi način proizvodnje, delavsko samoupravljanje... Morda bi se tudi delavci naučili česa od nas...«

II. študent: »Da bi bili izolirani? Mislim, da ne. Malo preveč smo morda res izolirani od ostalih študentov. Tiste izkaznice za prireditve v Naselju se mi zde odvč. Prav je, da gradijo stolpnico za me-

dicince pri njihovi fakulteti. Tako jim je mnogo olajšano. Vendar bi morali nadaljevati tudi z gradnjo v Naselju. Dobro je, če so študentje skupaj, bolj se znajdejo...«

Stopil sem še na Univerzitetni odbor. Pogovoril sem se o tem s predsednikom Jankom Puklavcem in Rudijem Simcem, ki odgovarja za socialno ekonomsko vprašanje. Takole je bilo njihovo mnenje: »Lokacija menze ni taka, da bi bilo vanjo noč pritegniti čim več zunanjih abonentov. Pri tako majhnem številu abonentov pa ne gre. Gradnjo Naselja je treba nadaljevati, kakor je bilo v prvotnem načrtu, le tako bo menza lahko v redu delovala. Če se v Naselju ne bo več gradilo stanovanj za študente, zakaj bi tu ne gra-

dili samskih blokov? Zakaj bi Naselja ne dogradili do konca? Tu gre vendar za neizkoriščeno menze. Plaćevanje režije se ne more nadaljevati v nedogled.

Vendar pa je sama gradnja Naselja vprašanje zase. Nad izvajalci del ni nobene kontrole, dela so izvršena površno in brez kakršnekoli odgovornosti. To, da se gradijo študentovska stanovanja v ostalih delih mesta, je dobra zamisel. Otežkočena bo samo organizacija. Vprašanje je, koliko bodo fakultetni odbori uspeli pritegniti študente.

Vprašanje študentovskega naselja je morda že rešeno. Kljub temu pa sem pisal o različnih mnenjih. Morda bi jih bilo dobro upoštevati.

I. P.

Zapiski z avto ceste

Prehodna zastava v Crni travi

(Nadaljevanje s prve strani)

skimi črkami. Dvignem slušalko; govori fotoreporter Mladosti. Zaostal je s pokvarjenim vozilom v Vlasotinih in zahteva, da pošljemo drug avto ponj. Stvar je nujna, on mora še danes v Crno travo.

Torej je vendarle res. Beograščani so si prislužili prehodno zastavo Glavnega štaba. Sedela ne morem skrivnosti obdržati zase. Vendar nihče mi ne verjame, celo komandant brigade ne. Ponujajo mi stave, da bi se izkazalo, da jih vlečem za nos. (Zal principielno sprejemam stave le o negotovih stvareh.)

Električarji naselja že prično

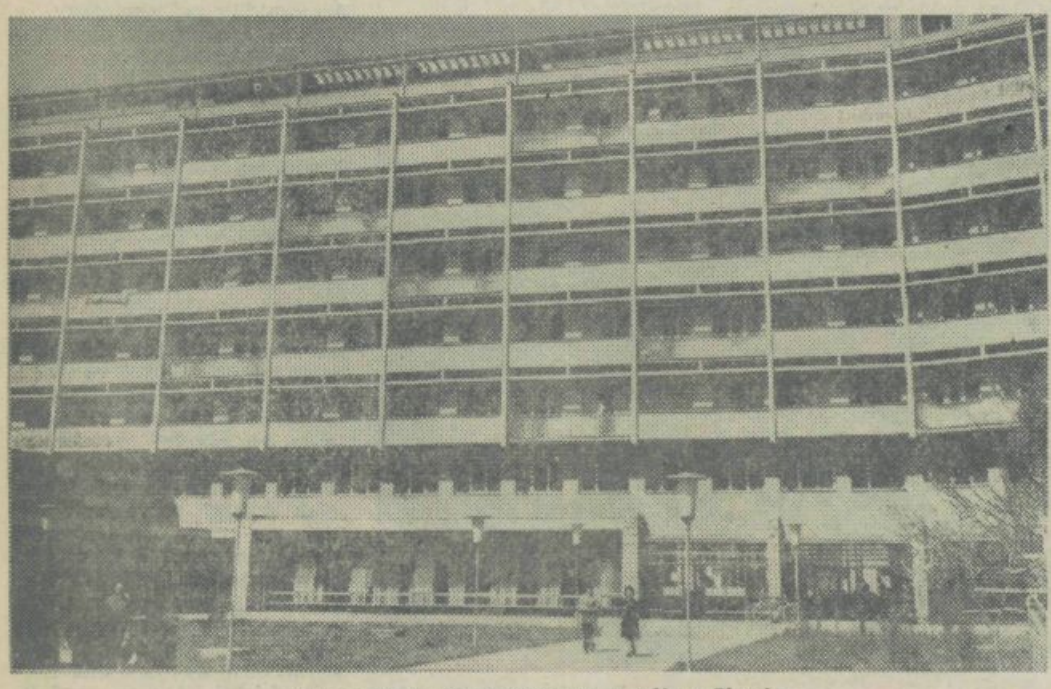
postavljati zvočnike okrog silnega odra. Ko je vse urejeno, vse brigade in vsa vabljena, prične komandant naselja Branko brati poročilo. Ihturonski vpitje in gromki brigadirski pozdravi spremljajo njegove besede, da so vse štiri brigade iz naselja proglašene za udarne. Na koncu dolgega seznama udarnih in pohvaljenih brigad sledi: Prehodno zastavo Glavnega štaba prejme kot najboljša brigada na vsaj trasi avtoceste in trasi obvozne ste vodje — Crna travna beograjska študentovska brigada iz naselja Ratko Pavlovič v Crni travi. Nadaljnja besedila poročila ni slišal nihče. Komandanta brigade in ko-

mandanta naselja so brigadirji dvignili na ramena. Razvilo se je res pravo brigadirsko veselje.

Kres je segal do neba, kolo se vilo do pozne, oziroma zgodnje ure, dokler niso vsi brigadirji izgubili glasu.

Drugo jutro so krenili Beograščani z zastavo na delo, trdnost odločeni, da v tej dekadici dosežejo še boljše rezultate. Vsi, še vaščani in brigadirji, ostalih treh brigad, ki so za trenutek pozabili na rivalstvo brigad v naselju smo bili ponosni, da je naša brigada z osvojitvijo prehodne zastave, najboljša demantirala besede o manjšem pomenu delovne akcije na tem odseku.

my

Takšen je del študentovskega naselja v Skopju

NEENAKOST IN ZMEDA

Italija — ena prvih evropskih dežel, ki je imela univerze... Ustanovitev univerz sega daleč nazaj v zgodovino v 13., 14. in 15. stoletje. Takrat seveda še ne moremo govoriti o Italiji kot državi, kajti ta prav sedaj slavi svojo stoletnico... Fašistična mladež in podobni prenapetosti v Trstu in okolici izrabljajo pomemben dogodek in prireajo protijugoslovanske demonstracije. Ali se zgodovina ponavlja? Seveda se, toda kot farsa. In še nekaj nam povedo ti dogodki. Vsako sklicevanje na dvatisočletno kulturo, kar rad počenja prenekaški italijanski izobraženec, je jalovo, kajti povprečen državljani ima od te kulture zelo malo. Kultura je le za smetano italijanske družbe, ta pa se zanjo dosti ne meni, oziroma je kultura zanjo le objekt za izživiljanje snobizma. Sicer pa se ta smetana raje vda drugim stvarim...

Po italijanski ustavi je šolanje do 14. leta obvezno. Toda, da bi bilo to uresničeno v praksi, ne moremo reči. Še celo manj! Statistike kažejo, da je praksa zelo daleč od tega. Izmed 100 otrok od 11 do 14 let jih gre le 17 v srednjo šolo, 14 v strokovno ostali pa, se pravi velika večina, konča šolanje s 5 razredi osnovne šole in ostane celo življenje na pol pismena. Ti otroci so delavskega, pretežno pa kmečkega porekla.

Šolstvo v Italiji je velik problem, zlasti če upoštevamo, da v približno 5750 italijanskih občinah ni nobenih šol, ali da skoraj 1,5 milijona otrok v starosti od 11 do 14 let

sploh ne obiskuje šole. Po nekaterih načrtih bi morali zanje zgraditi kar petdesettisoč novih učilnic... Desetletni načrt za razvoj šolstva je obljubljal poleg tega tudi telovadnice, bazene, igrišča, skratka vse, kar mora imeti moderna šola. Toda trenutno je v povprečju ostalo pri starem.

V Italiji lahko čisto beremo in slišimo, da se želi šolati preveč ljudi. To vsekakor ni nič drugega kot oživljanje reakcionarnega pojmovanja, da mora biti šola sito. Bolj kot bo sito gosto, bolj bo za kulturo italijanskega ljudstva. Prav tako je v Italiji nemalo izobraženec, ki zatrjujejo, da je bila šola takrat nekaj vred-

Italijanske univerze imajo skoraj šeststoletno tradicijo. Ta jih bremeni! Ne? Kako bi si sicer razlagali besede nekega uglednega italijanskega univerzitetnega profesorja, da italijanske univerze v času atomske energije in osvajanja vesolja še vedno uporabljajo konja...

Danes je v Italiji več kot dva milijona nepismenih, za časa fašizma je sicer uradno veljalo, da je nepismenost popolnoma izkoreninjena. »No, jasno je, da je fašistični režim lagala, tako boste dejali, «kdo neki bi mu verjel?» Toda takšnih laži, majhnih in velikih in tistih, ki si nadenejo bolj ugledno obleko podkupovanja — posrednega in neposrednega — ter iskanja zvez je tudi danes prav na področju šolstva in prave več kot preveč. Morda ti pojmi celo ne zajamejo vsega, kar se tam dogaja...

na, ko je 14-letni deček ali dekle znal prevajati rimske klasike in brezhibno italijansko. (Takrat je bilo 80 odstotkov prebivalstva popolnoma nepismenega!) Takšna pojmovanja igrajo še dandanes veliko vlogo, čeprav si bolj smeli problemi v zvezi s šolstvom že utirajo pot zlasti po zaslugi levičarskih strank.

Sola naj bo do 14. leta starosti obvezna, za vse — to je osnovna misel, ki se kakor rdeča nit vleče po načrtu reforme italijanskega šolstva. Mirno lahko rečemo, da pomeni to pravo revolucijo za italijanski šolski sistem, ki doslej ni temeljil na vrednotenju dela učenca ali dijača po

njegovi pridnosti in prizadevanosti, temveč na pridobivanju ocen v skladu s klinom, ki so ga obvladovali njegovi starši na družbeni lestvici. Vprašanje je le ali bo reforma uspelo speljati, ker kaže, da bo precej boleča. Ostro ji nasprotujejo založniki, ker ne bodo več mogli prodajati knjig in znova tiskati nove, in pa tudi učne osebe. Založniki in učne osebe so med seboj tesno povezani oz. je njihovo sodelovanje nekako takšno: založniška podjetja obiskujejo učne osebe, ki jim dajo v njih prosvito, naj predpišejo za šolo ta in ta učbenik. Kaže, da bo reforma to odpravila, saj so bili nesmisel takšnega ravnanja očitni, ker so se tako učbeniki za posamezne paralele med seboj popolnoma razlikovali.

Reforma šolanja ima v načrtu splošno modernizacijo pouka, zlasti pa uvedbo najmodernejših učil — magnetofoni, plošče itd. ter vnosi v pouk čimveč praktičnosti in spodbujati učenca k razmišljanju in razpravljanju o posameznih problemih.

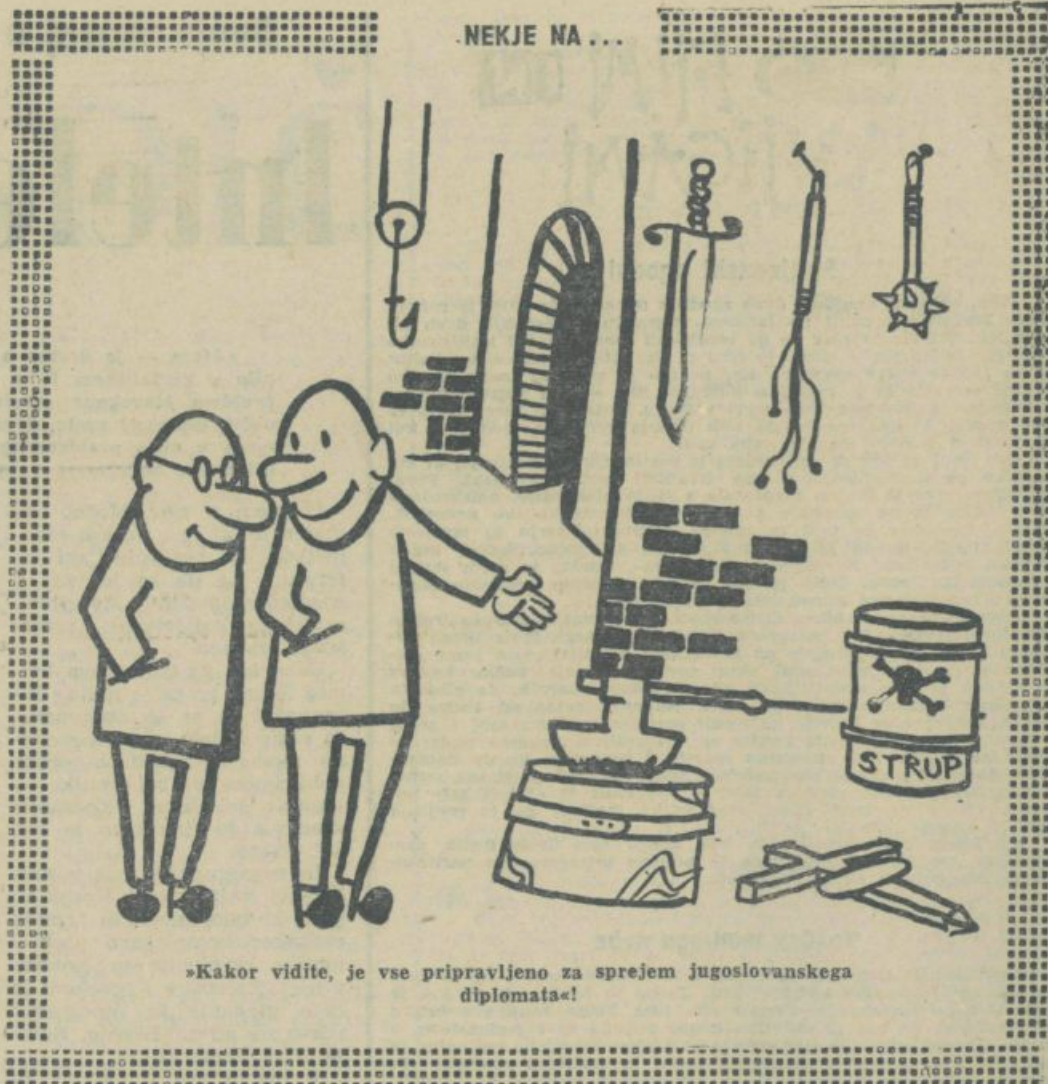
Reforma strukture univerze

V prihodnjih 15 letih bi morale univerze dati letno najmanj 50 tisoč novih strokovnjakov, kar je letno 28 tisoč več kot doslej. V letu 1975 bi morala Italija imeti 40 tisoč univerzitetnih profesorjev in asistentov namesto sedanjih 5.800. Študentje in profesorji skupaj terjajo večja sredstva za univerze. Lani je bilo obljubljenih le približno 50 milijard lir, kar je običajno premalo, če hočejo doseči zastavljene cilje. Poleg tega se vedno bolj postavljajo na univerzah težnje po prilaganju univerzitetnega pouka in znanstveno raziskovalnega dela razvoju dežele ter njenim potrebam in zahtevam.

Študij na univerzi še vedno privilegij

Ankete o socialnem položaju študentov kažejo, da študirajo predvsem sinovi in hčere bogatih in srednjih slojev, ker so vrata univerze pripadnikom delavskega razreda, da ne govorimo o kmetovalcih in drugih izkoriščanih slojih, zaprta. Zakaj? Ti namreč ne morejo kriti stroškov šolanja. Knjige so zelo drage, poleg tega pa je treba plačati ob vpisovanju visoke takse. Na univerzi v Torinu znašajo letno takse od 50 tisoč do 180 tisoč lir, na polit Tehniškem inštitutu od 80 tisoč do 90 tisoč lir. Za življenje pa porabi študent približno 50 do 60 tisoč lir mesečno. To zneske leto skoraj več kot 1 milijon lir, kar je za večino siromašnih družin nepremostljiva ovira. Olajšave — stipendije in oprostitve plačanj — takšne uči le majhno število študentov.

Italijanska vlada je predložila parlamentu zakonski predlog o 10 letnem razvoju šol-

stva, ki naj bi odpravil vse najosnovnejše probleme na univerzi. Ta načrt je deležen različnih mnenj in pripomo, tako profesorjev kot študentov. Oboji mu očitajo, da ne ustreza dejanskim potrebam univerze, zlasti pa ne njeni obnovi.

Univerza zaostaja za razvojem

Mladi in talentirani študentje se kaj neradi posvečajo znanstveno — raziskovalnemu

in izpopolnjevanje strokovnjakov je skupna stvar in od tega je odvisen napredek države itd. Takšnih in podobnih besedi je bilo slišati povsod.

Dan univerze 27. januar je bil hkrati lepa priložnost, da so študentje in profesorji skupno obrnili pozornost javnosti na razmere na univerzi in na usodo znanstveno raziskovalnega dela. Zanimivo je, da so v oceni položaja in razmer s soglasni pripadniki vseh političnih sil. Razen tega so se izrekli za skupno akcijo

Premalo profesorjev

V Italiji je danes 250 tisoč študentov ter samo 2000 rednih profesorjev in 3700 asistentov, 70 odstotkov predavajev vodijo honorarni predavatelji. Neki profesor predava celo za tisoč do 2 tisoč študentov, čeprav vemo, da se da uspešno delati le s skupino 30 ali 40 študentov. Za tako veliko število slušateljev ni primernih prostorov, tako da so ti prisiljeni begati iz kraja v kraj po univerzitetnem središču.

Le majhno število znanstvenoraziskovalnih institutov ima na voljo vse, kar je potrebno za hitro in učinkovito delo. Večina jih nima niti najosnovnejših sredstev. Po nekaterih načrtih naj bi bilo iz državnega proračuna odobreno v te namene vsaj 300 milijard lir, da bi tako sanirali razmere.

Kaj torej terjajo italijanski študentje? Nikakor ne tega, da bi nekdo odpravil izpite in si pridobil diplomu neglede na svoje znanje, temveč le delovne pogoje, ki bodo omogočili razvoj osebnosti tako po življenjski kot strokovni plati. To kar terjajo, je vsekakor malo in je nujno odsev razmer. Precej italijanskih študentov študira v najtežjih razmerah.

In 10-letni načrt za razvoj šolstva? Ali ni vprašanje, da si bodo z državnimi sredstvi namenjenimi za šolstvo opomogle številne zasebne šole vseh stopenj, ki so v rokah rimokatoliške duhovščine, povsem upravičeno. Takšnih problemov je še precej zlasti če načrt temeljiteje pregledamo.

Morda še ne veste

- DA JE ITALIJA EDINA DRŽAVA V EVROPI, KJER TRAJAJO POČITNICE Z VSEMI PRAZNIKI SKUPAJ 183 DNI, ŠOLSKO LETO PA 182
- DA MATERE ZELO TEŽKO VPIŠEJO SVOJE OTROKE V OSNOVNO ŠOLO IN DA MORAJO PRITI PRED ŠOLSKO POSLOPJE ŽE OB 3. URIZUTRAJ ALI PREJ, KER SICER PO REDNI POTI NE PRIDEJO NA VRSTO
- DA JE PODKUPOVANJE PROFESORJEV NA UNIVERZI NAVADNA ZADEVŠČINA IN DA SE ZARADI TEGA NIHČE PREVEČ NE RAZBURJA
- DA JE MOGOČE DOBITI DOKTORSKI NASLOV ZA OKROGLA 1,5 MILIJONA LIR, VČASIH ČE GRE VSE PO SREČI PA CELA ZA MANJ
- DA MORAJO ŠTUDENTJE DATI SLUGAM, KI JIH PRIJAVLJAJO K IZPITOM, PRECEJŠNJO NAPITNINO, TAKO DA TI ZASLUŽIJO VČASIH CELA DO 35.000 LIR NA DAN
- DA JE RAZMERJE MED DOCENTI IN PROFESORJI NA ENI STRANI TER HONORARNIMI PREDAVATELJI NA DRUGI STRANI V KORIST SLEDNJIH.

delu, zaradi premajhne materialne stimulacije in zato ker vedo, da zlepa ne bodo prodrli. Od plače ne morejo živeti vsaj ne tako, kot mora živeti intelektualci, hkrati pa nimajo časa za nobeno drugo delo, ker univerza terja celoga človeka. Industrija plača bolje — mlad inženir dobi celo do 120 tisoč lir mesečno, na univerzi pa bi prejel morda le 50 tisoč lir.

V začetku letošnjega leta, 27. januarja, so študentje in profesorji skupaj slavili Dan univerze. Takrat je bilo slišati nemalo ostrih kritik na račun razmer na univerzah. Univerza je v agoniji, ne gre v korak s kulturnim, prosvetnim, gospodarskim in tehničnim razvojem, izobraževanje

profesorjev, asistentov in študentov. Skupno so analizirali stanje in elaborat predložili poslancem in senatorjem ter voditeljem posameznih strank

TELEGRAMI

GANJA — 3000 ganskih študentov bo šlo v leto 1961 študirat v Sovjetsko zvezo. To je povedal predsednik Nkrumah v Kolegiju tehnikov v Kumasi 10. decembra 1960, kjer je otvoril študijsko središče.

VELIKA BRITANIJA — 20 stipendij na sovjetskih univerzah je ponudila Sovjetska zveza angleškim študentom za študijsko leto 1961/62. Stipendije so namenjene študentom, ki se ukvarjajo z raziskovanjem na angleških univerzah in inštitutih. Pogoj za stipendije je znanje ruskega jezika. Stroške za šolanje in bivanje angleških študentov v Sovjetski zvezi bodo plačale sovjetske oblasti.

— Študentje 150 univerz v Veliki Britaniji so si zadali nalogo zbrati v naslednjih tednih 30 tisoč funtov za Kongo. Zbiratelji, ki jih podpirajo tisk in nekateri člani parlamenta, bodo izročili denar Zbirateljskim narodom za boj proti lakoti in epidemijam v Kongu.

GVINEJA — V zvezi z obširno reformo šolstva, predvideno za ustanovitev javnih šol s splošno obveznostjo šolanja do petnajstega leta, nameravajo oblasti povečati število študentov na visokih šolah od 345 (v letu 1960) na okrog 3000 (1970). K dosegu tega cilja bo pripomoglo vedno večje število gvinejskih študentov na tujih univerzah. Razen tega je za leto 1962/63 predvidena ustanovitev gvinejske univerze.

EL SALVADOR — Številni študentje, profesorji, učitelji in pripadniki drugih poklicev so v zadnjih nekaj tednih zbežali iz domovine v Gvatemalo. Med njimi je tudi Ivo Alvarenga, predsednik Zveze študentov AGEUS in njen bivši predsednik Mario Antonio Moreira. Po dveh državnih udarcih je položaj študentov slabši kot pred prvimi v oktobru lanskega leta. El Salvadorski študentje v Gvatemali so se obrnili na Zvezo študentov, katere predsednik Dario Castelan je zaprosil COSEC, naj povabi k sodelovanju vse zveze študentov. V brzojavki sedanjim gvatemalskim oblastem je odločno protestiral proti kršenju človeških pravic in zahteval izpustitev zaprtih študentov.

SVICA — V zvezi s programom o izmenjavi študentov, ki ga je izdelala švicarska nacionalna zveza na IX. mednarodni študentovski konferenci, je odšlo deset švicarskih študentov 2. marca na obisk v glavni zvezi palestinskih študentov. Med svojim dvomesečnim bivanjem se bodo seznanili s problemi in življenjem palestinskih študentov. Junija bodo študentje Palestine vrnili švicarskim tovarišem obisk.

ZAHODNA NEMCIJA — Nemška nacionalna zveza študentov je imela sredi marca svojo trinajsto redno konferenco. Predstavniki univerz DDR in Zah. Berlina so sklepali o političnih problemih univerz in izvolili vodstvo za prihodnje leto. Posebno pozornost so posvetili vprašanju za napredek študija. Poleti bodo na nemških univerzah organizirali zbiranje akcije za »Mednarodni vzajemni fond za pomoč študentom v slabše razvitih državah. Razen tega bo nemška nacionalna zveza študentov nobizala po vseh šolah denar v korist planirane kongresa kongoških študentov v Leopoldville.

PORTUGALSKA — Portugalske oblasti so prevzele vse kontrole nad kulturno zvezo afriških študentov s portugalskimi ozemeli. Ta zveza se ukvarja predvsem z ekonomskimi in socialnimi problemi. CEL je bila ustanovljena po drugi svetovni vojni na popolnoma demokratskih načelih. Od 1949 do 1959 je bila pod stalno kontrolo oblasti. Ob koncu 1960. leta je za kratek čas uživala svobodo, 30. decembra 1960 pa so jo portugalske oblasti razpustile in namesto demokratično izvoljenega vodstva postavile triletno komisijo, ki naj bi kontrolirala njeno poslovanje. Portugalska oblast želi, da bi študentje iz kolonij včlanjevali v uradno mladinski organizacijo. Svet demokratičnih študentov v Lisabonu je odločno obsodil portugalske oblasti, COSEC pa poziva vse nacionalne zveze študentov k objavi protestov zaradi ukrepov portugalske vlade.

FORUM New York Herald Tribune 1961

Ze petnajstič od 1. 1947 je list New York Herald Tribune organiziral letni forum srednješolcev, ki so se ga udeležili dijaki iz 34 držav. Namen foruma je omogočiti izmenjavo mnenj med srednješolci, kar naj bi pripomoglo k boljšemu razumevanju tako med dijaki ameriških šol kot med obiskovalci. Dijaki so izbrani na natečajih, ki so jih organizirala ministrstva za prosveto držav, iz katerih učenci prihajajo. Predstavnica Jugoslavije na letošnjem forumu je 18-letna Veroslava Ivković. Na sliki: Charles Ray (drugi na levi), inštruktor, se razgovarja o šolskem programu z delegati foruma v osrednji šoli v Malvernu. Veroslava Ivković je v desnem kotu slike

Y PRI NAS ŠTUDIRAJO

BORBA NA TREH PODROČJIH

del. Ni bil ne prvi niti edini, pa vendar je njegova smrt močnejše odjeknila med borci FLN: deček je začel pisati pesmi, ko je vstopil v vrsto borcev za svobodo Alžirije. Teden pred smrtjo je v ilegalnem listu Revolucija objavil pesem, ki jo je posvetil svojemu padlemu tovarišu.

Ceux Qui ont su mourir lorsque sonna l'heure ceux qui ont su parler sans changer de couleur ils étaient les meilleurs.

(Tisti, ki so znali umreti, ko je nastopil njihov čas, tisti, ki so znali govoriti, ne da bi se spremenili, ti so bili najboljši...)

Mohamed Aid Si je bil njegov prijatelj. On mi je povedal zgodbo o mladem politkomisarju, povedal mi je tudi pesem. Zdal jo znajo na pamet skoraj vsi, ki so jo slišali.

Mohamed Aid Si stane v študentovskem naselju. Že 10 mesecev se ukvarja z učenjem slovenščine, jeseni pa se bo vpisal v prvi letnik elektrotehniške fakultete. Tudi on je bil politkomisar in kaneton FLN. V organizaciji je stopil že kot gimnazijec. Takrat so šli v partizane prav vsi zavedni Alžirci: kmetje delavci, študentje, diaki. Vsi se bore skupaj za isti cilj — svobodno domovino.

Presenetljiva je podobnost med osvobodilno borbo alžirskih ljudstva in med našo v času druge svetovne vojne. To so opazili celo Francozi in ga skušali zadržati deček pa je moral izpolniti nalogo.

Nekje sredi poti je padel v francosko zasedo. Francozov je bilo precej, samo 10 minut je lahko zdržal.

18-letni politkomisar je pa-

Borijo se za enakopravnost, da ne bo razlik med ljudmi, da bodo lahko študirali vsi — revni in bogati.

V Alžiriji posvečajo mladini mnogo pozornosti. Za njeno vzgojo in usmerjanje skrbijo tri organizacije, katerih delo je tesno povezano. Union generale des etudiants Algériens, združuje napredne študente. La jeunesse syndicale in La jeunesse algérienne. Število prebivalstva se hitro veča za okrog 500.000 na leto, kar nujno terja rešitev problemov za ostalosti in organizacijo rednega šolstva. Alžirski študentje študirajo na 49 univerzah sveta, svobodna Alžirija bo imela donalji svojih strokovnjakov, da ne bo potrebovala nikakršne pomoči od kapitalističnih držav.

Vsaka revolucija spremeni tudi predvsem njihova mišljenja in interese. Drobne vsakdanje skrbi se umaknejo daleč v preteklost želje posameznikov so neomembne in so vezane na fudivito besedo: svoboda. Svoboda pa je ena sama velika misel, skupna vsem. Bor proti okupatorju boji za enakopravnost vseh ljudi boji za skorajšnjo osvoboditev.

A. K.

Partizanski zgodbi

Film, odzračna omnilus dveh zgodb s tematiko iz NOB je režiser Stole Janković ustvaril po lastnem scenariju v razdobju dveh ali treh let. Pri ustvarjanju so ga inspirirali motivi iz del književnika Antonija Isakovića. Sicer to zdaj ni več zaključena celota, kakor jo je režiser sprva zasnoval, saj se mu je snov za tretjo zgodbo preveč razrasla in je nastal samostojen film »Skozi večje nebo«, s katerim je Janković lepo uspel v Pulju. Ostali sta torej samo še dve zgodbi, le dve motiva, ki tudi nimata več iste vrednosti, kot bi jo sicer morala imeti celotna snov.

Gre torej za dve drobni zgodbi iz partizanskega življenja, ki sta si tako po nastanku kakor po kvaliteti močno neenaki. Prva, »Vrnitev«, nas je močno razočarala s svojo plitkosti, neizbruseno igro, režijo in ne nazadnje z vsebinsko, konstrukcijsko nedoslednostjo. Vsekakor je tudi ta zgodba nudila režiserju in igralcem dovolj možnosti, da bi uspešno in umetno, kakor lahko povsem upravičeno imenujemo »Rdeči šali«, vendar je vsem skupaj v osnovi spodletelo. Tako pa nas je zgodba kljub širokemu dogajanju in tragičnemu koncu pustila neprizadeta.

Dobela drugače je bilo z drugo zgodbo, »Rdečim šalom«, to drobno filmsko umetnino. Pri tem gre za izsek iz slavnega Igmanskega pohoda, ko partizani potujejo po sovražnem ozemlju, skozi same četniške kraje, v najhujši zimi, skozi sneg in viharje. Večina kadrov je zgodba iz tako nepričljive, skoraj dokumentarne, da gledalca dogajanje nehoti potegne za sabo. Napetost raste od kadra do kadra, skoraj brez dialoga, le mladi partizan meditira sam s seboj o mrazu in nevarnostih, dokler se v osamljeni četniški vasi do kraja ne zaplete in v trenutku razvije v tragedijo, ko da komandant, dosleden partizanskim načelom, ubiti mladega partizana zaradi nepredvidljive krave dočeti. Vsekakor je »Rdeči šali« po pravili vtiš o celotnem filmu vsaj toliko, kolikor ga je prejšnja zgodba pustila slabša.

Ob koncu naj omenimo še zelo dobro igro Spele Rozin, preseljivo igro Milana Miloshevića in odlično interpretacijo partizanskega komandanta (Janez Vrhevec).

ve -

Košček modrega neba

Novi domači film smo bil gledat s precejšnjo skopostjo, saj se nam je bilo (po reklamnih lepicih) baš, da bo to nekaj takega, kot je film Skupno stanovanje. Vendar nas film Tome Jančiča v bistvu ni razočaral. To na bi bil film, kakor povedo že v podnaslovu, o malih ljudeh, posvečen njihovim vsakdanjim težavam, malim in velikim, film o ljudeh različnega statusa in različnih značajev. To tudi do neke mere je, vendar se je ustvarjalec marsikaj ponesrečil, marsikaj pa se tudi napravljal kompromis, kajpak na škodo kvalitete.

Film pripoveduje o nekem dvorišču v mestu odzračno o ljudeh, ki so vezani na to dvorišče. Tu pa je toliko ljudi, toliko različnih značajev, da morajo biti nujno neprestano v konfliktu, in tako nikdar ne pridejo skupaj. Tu sta zakonca Knez, nastrojena še s staro, predvojno miselnostjo, sprta z vsemi in sama med seboj, potem ded Filip, stari dobričina, ki se noče nikomur zameriti (Petre Pričko), železnikar Boris (B. Kralj), hromi Miša, planji čestni pometač, vdova (filmska vdova) O. Marković itd. Usode vseh se nekoliko prepletajo, a iz vsakega ozkega okvira ne morejo do živga se vsa srečno končati. Največja hiba filma pa je vsekakor prizor z nevlito, ko hromi Miša pride prvič na dvorišče in ga vsi pustijo na dežju (kakor tudi porlo). To neurje pa je tako nepričakovano in nerealno, naravnost kompromisarsko vsiljeno, da celoten film povsem razbije. Kajti povsem nerazumljivo je, da bi bil vsi (in celo mati) do dečka na dežju tako brezbrilni in bi prili ponj šele, ko so pošteni namočili? - Kot rečeno, je to poleg nekaterih drugih, najočnejših pomanjkljivosti filma, ki kot celota ne učinkuje tako slabo.

ve -

Jazz, ljubezen in pesem

Nemški film. Režija Fritz Umgelter, igra popularni nemški »kričač« Peter Kraus. Film bi lahko uvrstili s filmom »Proks«, ki smo ga gledali lanske leto, saj je uglasen skoraj na iste strune in ima tudi v njem Peter Kraus približno enako vlogo. V obeh filmih je zgodba precej preprosta: Pripoveduje o »čudežni« nemški mladini, o mladih »pokvarjenih«, ki jim noben profesor ne more do živga in se zanimajo samo za jaz, in pesmi (ali motorje). Kljub temu pa ti »pokvarjeni« le niso takšni pokvarjeni, saj se izkaže, da so celo zelo prijetni mladi ljudje s precejšnjim smislom za tovarištvo, samo znati je treba ravnati z njimi.

Kljub vsemu pa ne vem, kaj bi lahko o filmu zapisal ugodnega. Precej tega, kar so nam Nemci pokazali v tem filmu, smo videli že v angleščini. Lepo je biti mlade ter po drugih podobnih »zabavnih« filmih. Mogoče so ustvarjalci mislili tudi na uspeh popularnega pevca in na sedaj že precej stare pojave, ki jih prepeva v filmu. Vendar tudi tega ni veliko, saj se ves čas ponavlja le dve ali tri povedke. Če vsemu dodamo še zelo slabo kopijo filma, je menda dovolj povedano.

-c-

Hendrik van Loon: REMBRANDT

Biografski roman Henrika van Loona »Rembrandt, njegovo življenje in njegov čas« je deveta knjiga zbirke LEVSTIKOV HRAM, ki jo izdaja Mladinska knjiga in jo je izdal izdajatelj vsako leto štiri knjige iz sodobne ali preteklega domače (v) in tuje literature. V zbirki izhajajo predvsem dela, ki imajo etični in spoznavni pomen za vsakega bralca, predvsem svedča za mladino.

Van Loonova knjiga o nizozemskem umetniku Rembrandtu, ki smo jo dobili pred nedavnim, je eno tistih del, ki z umetniško besedo pripovedujejo o življenju nepoznanega umetnika, prav tako pa tudi o času in ljudeh, sredi katerih je umetnik živel in ustvarjal. Vsekakor je založba napravila iz izdajo tega dela vsem ljubiteljem lepe knjige veliko uslugo, kajti podobnih del na našem knjižnem trgu še zelo primanjkuje.

Močno zanimivo je branje tega dela, ki ni zgolj Rembrandtov življenjski, ampak nam ob umetniški odkriva predvsem zlato dobo umetnosti na Nizozemskem. Za marsikoga bo zanimiva tudi nova podoba sedemnajstega stoletja na tem koncu Evrope, kjer je bilo brez dvoma gospodarsko in kulturno središče v tedanjem času. Prav tako pa nam odkriva tudi novo podobo časa, v katerem je ustvarjal ta nedosegljivi mojster, plonir svetlobe in sence, ustvarjal nemisljiva dela, a se tudi boril za gol obostoj z ozko, verskim fanatizmom in pohlepno svojih sodobnikov. Pa čeprav je bila to zlata doba umetnosti na Nizozemskem, je moral umetnik, ki je toliko ustvaril, le vso posvetil umetnosti in se zanjo žrtvoval, umreti nepoznan in neprimerno.

Roman je s tankim občutkom za življenje in čas napisal Rembrandtov ameriški rojak, pisatelj in predavatelj za zgodovino in umetnostno zgodovino, ki je umrl pred nekaj leti. Vrsto let je zbiral izvrstne podatke o umetniškem delu, življenju in tedanjem času ter vztrajno proučeval Rembrandtovo sliko. Knjiga je napisana v stilu tedanjega časa, sam pa se nam je v duhovitem podnaslovu, tudi v stilu pisanja tedanje dobe, predstavil kot pra-pravnuk Joannisa van Loona, umetnikovega zdravnika in dolgoletnega prijatelja.

Van Loon nam praznoprav pripoveduje o drugi polovici Rembrandtovega življenja, med leti 1644 dalje, o njegovi nežni, nesrečni ljubezni do neke Saskije ter o njegovi edini in največji življenjski ljubezni - slikarstvu. Vendar je vse to le okvirna zgodba, kajti pisatelj nas seznanja poleg tega s številnimi sodobniki, gibanji in strujami ter političnimi in gospodarskimi dogodki. Večkrat Rembrandta kar pusti in poseže daleč v preteklost ali pa opisuje nova odkritja in sploh vse dogodke, ki so tedaj vzbujali svet. - Avtor

ve -

NORBERT
KUNZLE

POSLEDNJI MOST

Roman »Poslednji most« je Norbert Kunzle napisal po scenariju istoimenskega avstrijskega filma (proizvodnja Cosmopol-Film), pri katerem je tudi sodeloval.

Partizani, ki se s težkimi izgubami umikajo pred nemško ofenzivo, uporabijo iz nemške bolnišnice zdravnico Helgo, da bi prepričali nenehno umranje svojih ranjenec. In ta nemška zdravnica, ki najprej prisiljena, kasneje pa iz nekam pozno porojene človečanske zavesti zdravi sovražne vojake, je prav poslednji most, ki veže dve skupini ljudi: tiste, ki napadajo in osvajaajo svet, in tiste, ki za ceno vsega, kar imajo, branijo svojo lastno zemljo.

Zopet se je pričel strašni marš, opotekanje preko kamenja. Izmučeni ranjenci so bili že tako otropeli, da so spopadli o potrebi ponovnega premika sprejeli brez vsakršnega obotavljanja. Boj s potjo jim je prešel v mero in kri. Komaj je bil Boro iznekel ukaz, že so nekateri, ki niso spali in so ga slišali, vstali in se začeli pomikati dalje. Niti tega niso vprašali, kam gredo. Vseeno jim je bilo, pa čeprav so ležali ali hodili.

Preko mostu, ki so ga sestavljale štiri žilne vrvi, je bilo večino ranjenecv treba prenesti. Čez spodnji dve vrvi so bila povprek pritrjena lesena polena, po katerih je bilo moč hoditi. Ostali dve vrsti, napeti nekoliko višje in bolj vsakekobi, sta služili za oprijemanje. Most se je zibal in se upogibal skoraj do vode.

Nekaj ur kasneje jih je opazila izvidnica komandirja Save in nato so naleteli na vso njegovo četo, ki je prihajala iz Počitelja. Mnogi so se poznali med sabo in Helga ni več mogla doseči, da bi nosači razločevali ranjence od tifusnikov. Sicer pa zakaj? Zdaj to skoraj ni več imelo smisla. Pohod se bo nadaljeval, brez konca, kajti kdo je pač vedel, kje leži ta vas Morgoljevo, v katero so se umikali.

Helga je izgubljala upanje. Morda tega Morgoljeva sploh ni, morda je edino, kar še obstoji, ta pohod, ta neskončno opotekajoči se pohod čez melišča in skalovje.

Pa vendar so morali doseči Morgoljevo, četa pa je bila zaradi ranjenecv in tifusnikov komajda še sposobna za boj. Komandir Sava je moral rešiti, kar se je še rešiti dalo. Svoje ljudi je moral kar se da hitro in za vsako ceno spraviti tja. Morgoljevo naj bi postalo novo oporišče.

Morgoljevo je bilo še daleč, visoko v gorah.

Scherer je bil vznemirjen. Dvojica partizanov z vojnim čolnomu mu je dala misliti. Scherer ni mogel vedeti, da ju je bil Sava poslal v oddaljeno vas ob Neretvi po čolne za prevoz ranjenecv in da sta zdaj hitela s tokom reke nazaj, kjer naj bi ju čakal Sava in ranjenci, ki pa jih tudi ni več bilo, ker so se zaradi prihoda Schererevega oddelka bojnih čolnov morali umakniti in nadaljevati pohod.

Partizana sta priplula iz rečnega zavoja in skorajda trčila v prvi bojni čoln.

Dvoje mnenj o Kozakovi »Aferi« - Dvoje mnenj o Kozakovi »Aferi« - Dvoje mnenj o

Intelektualec in revolucija

»Afera« - je drama o revoluciji in revolucionarjih, piše v gledališkem listu. In - da jemlje »za osrednji problem človekovo ontološko in moralno usodo sredi oblihi dimenzij sveta, družbe in zgodovine«. In še - da »njega v obdobju evropskih intelektualcev ter njihovega angažmaja v revoluciji«.

Problem ni nov. Močno aktualen je bil že v ruskih revolucijah in porevolucijski literaturi. Le da se je vsaj v najpomembnejših stvaritvah sovjetske književnosti, razreševal drugače.

Tako kot ga obravnava Primož Kozak pa se je tudi že obravnaval in se še obravnava. In sicer v delu tako imenovane moderne zahodnoevropske publicistike in beletristike. - Idejna sorodnost Kozakove drame s to literaturo je več kot očitna.

In navezadnje, tudi v naši domači književnosti Kozak ni prvi, ki tako motri in razsoja vsekakor kompleksno problematiko revolucije in človeka v njej. Začenši s Kocbekom je tako gledanje še mnogokrat vadilo na strani Besede, Revije 57 in Perspektiv.

V bistvu gre v »Aferi« za problem vračanja intelektualca kot predstavnika v povprečju najvišje osveščene družbene skupine meščanskega družbenega reda v revolucionarno gibanje, ki ima seveda svoje notranje zakonitosti. Jasno je, da te zakonitosti za meščanskega intelektualca čisto niso v skladu z njegovimi hotenji, z njegovim pogledom na svet in družbo. Iz tega neskladja pa se porodi konflikt, ki more zavzeti prav dramatične dimenzije.

A začnimo od kraja? Poglejmo najprej, kaj tak intelektualec predvsem vidi v revoluciji!

Kozak jo je nekoliko posebej v liku komisarja, ki ga višji forum pošlje na teren s konkretno nalogo, naj razčisti in uredi spor, ki je nastal med komandnim osebnem neke brigade v sestavi italijanskega odpravnika gibanja v zadnjih letih druge svetovne vojne.

»Poslanec revolucije« je ta komisar, Trd je in neizprosen. Vse prej kot obziren je do posameznikov - v našem primeru intelektualcev, ki so sprožili problem. Je prekaljen borec in zavesten revolucionar. »Držal« smo, pa čeprav v je kri brizgala izpod nohtov, da je končna zmagalca, ker je tako logika družbene zgodovine. Prav zato se je tudi mogel in znal organsko vstaviti v revolucijo in se podrediti njenim silnicam. - Ni sem spraveval, ker je spravevanje dvom, dvom pa je zločin. - Pravi drugje, in na podoben način Kozak tudi druge njegove poteze stonjuje, pač v skladu s svojim gledanjem. V bistvu pa gre le za borec, ki je mnogokrat doživel, domel in ki zna svoja spoznanja vselej uveljaviti v revolucionarni praksi. Le da je Kozak najbolj podčrtal njegovo trdnost, brezobzirnost in neizproseno premočrnost, pa čeprav je v tem umetniško grešil. A o tem pozneje!

Nekaj teh potez, se mi zdi, je še potencial v liku brigadnega komisarja Marcela.

V bistvu tako vidi meščanski intelektualec tudi revolucijo. Trdna in dosledna linija, ki dostikrat ni v skladu z moralo, kot jo pojmuje meščanska družba, je jasno za vsako revolucionarno akcijo nujna. Takšno gledanje je za se vedno točno, le da je enostransko. Zada tudi revolucija ima svojo moralo, svojo humanizem. - Naj spomnim samo na pretresljivo visoko humanizem naših partizanov in Surovičev! Naše pa bi lahko še naštet primerov. - Druga stvar pa, ki temu intelektualcu nikakor ne gre v račun, je podreditev zakonitostim revolucije, ker sodi, da je to odporov samemu sebi, svoji individualnosti, svoji osebnosti.

ve -

ektivni idealizem, ki ga je polna sodobna zahodnoevropska filozofija in umetnost. Boris Zihnerl ga je karakteriziral kot teorijo o popolni svobodnosti in navezanosti človeškega dejanja in mišljenja, kot zanikavanje vzročnosti in zakonitosti v naravi in družbi.

Taka je idejna struktura te nove slovenske drame. Poglejmo zdaj še estetsko plat stvari! Kljub težnji po ontološki obravnavi problema drame v celoti ni kdo ve kaj prepričljiva. Začetna razporeditev figur sicer obeta dramatičen spopad med dobro zasnovanimi individualnimi karakterji, a se prav kmalu premakne na drugo ravnilo. Vse odlej se konflikt odvija na relaciji: intelektualec-revolucija. Enkratne človeške individualnosti pa so potisnjene močno v ozadje in ostanejo popolnoma nerazvite do konca.

To je razumljivo. Kozaku je šlo predvsem za idejo. Ideja mu je bila prva. Samo zaradi pojasnjevanja te ideje so mu bile potrebne še imenovane odrske figure. Zgodilo se mu

je tako, kot se piscem te baže vse prerado zgodi. Dogajanje je ostalo vseskozi na nivoju nekakšne moralne in filozofske diskusije, brez tistih dragocenih nadrobnosti, ki jih more in mora umetnost izgrebsti iz najglobljih globin človekovega živja in bitja. Drama je ostala brez tiste elementarnosti, ki šele daje literaturi umetniško težo.

Omenil sem že umetniško slabokrvnost komisarja. Podobno ugotovitev pa bi mogel ponoviti tudi za vse ostale osebe. Vse preveč so samo nosilci avtorjevih idej in vse premalo ljudje, ljudje z vsemi človeškimi dimenzijami. Dramatičnost ne raste iz njih samih, iz njihovih karakterjev, temveč ravno narobe. - Zato so tudi ostali le nekakšne lutke, brez človeške reliefnosti.

To pa je za Kozaka škoda, ker na drugi strani izpričuje velik smisel za dramaturško zgradbo teksta, za spretno odrsko kompozicijo. Tudi dialog je ponekod močan, vseskozi pa dovolj tekoč.

O interpretacijah posameznih vlog se z ozirom na zgoraj rečeno ne da kaj prida povedati. Lahko se jih dotaknem le na splošno in rečem, da so Souček, Benedičič, Hlastec, Rozman, Ulaga in Raner dogajanje spretno in razgibano odvijali. Poudarim pa naj dobro premišljeno in mizanscensko uspele režijo Franceta Križaja, ki je vseskozi računalna s posebnimi zahtevami našega »gledališča v krogu«. Posebno pa še sceno Jakoba Savinška, ki je s skrajno poenostavljenimi elementi lepo in funkcionalno nakazovala zahtevani dve prizorišči.

Naj zaključim z mislijo na Kozakov zaključek drame. Ta naj bi izvenel nekako tragično. Dejansko pa izvenil v tipičen malomeščanski kompromis Kozakovih idejnih nosilcev dogajanja, izvenil svojejavlega Simona. Podobno se mi zdi natezanje zgolj filozofije na umetnostno kopito nekaj kompromis, ki ni mogel dati trajnejše umetniške stvaritve.

S. FATUR

Posebnejše ideje Primoža Kozaka

avtorjev, ki - namreč Primož Kozak - »pripada književnemu in intelektualnemu krogu, ki se je formiral okoli Besede, Revije 57, Perspektiv« (sopet, po programu, k »Aferi«). Seveda moramo v ta »književni in intelektualni krog« šteti tudi Dominika Smoleta in smo tako dobili isti imenovalec za obe deli: oba avtorja izhajata iz istega ali vsaj na videz zelo sodobnega kroga. Skupno izhodišče, iz katerega lahko potegnemo komparacijo še za del, za kateri pa v prvem hipu ne moremo takoj reči, da sta si sorodni. Razlike? Ograjeno figure (obena avtorjena) je skupno, da so njune osebe dosledno samo figure in nastopajo kot nosilci takšnih in drugačnih personifikiranih idej) se pri Smoletu aktivno udeležujejo v dogajanju. Še je moč spremiti uporabo; posameznik se zmerom lahko upre in zmagal, bodočnost je njegova, ideja pa je vodilo in svetla loka, posameznikov je vedno več in več, tako da se prvi hip še ne registriramo dovolj jasno misli, ki nam kakor skoli megle sili skozi podzavest k zavesti, da je osnovni konflikt, namerno ali ne namerno, pravzaprav megle in zabrisan. Kakor da je imel avtor zbrano že vse, predvsem ideje, običene vsako v svoji anarhistovski, trockistični itd. preobliki, pa tudi že notranje konflikte med njimi, kakor že so in morajo nastati že zaradi elementarne nujnosti vsake posamezne »občutene« ideje, manjkali pa mu je tisti osnovni konflikt, ki bi vse skupaj spravil v tek, besede spremenil v dejanje, ki bi iz vseh teh idej nastal izredni monolog in v vrtnico Nul-pravil ljudi in jih v vrtnico Nul-pravil pripeljal do ... Ne do »konca« (v dobrem klasičnem smislu), kajti tudi pri Kozaku, kakor pri Smoletu daje konec na odru dvu, da je vsakemu posameznemu gledalcu v dvorani dano na voljo, da

si po svoje ustvari zaključek. Pri Kozaku je ta možnost še poudarjena s skoraj nujnim opoziranjem »Aferi« aktivno sodelujočega gledalca z dejanskim zaključkom, z njegovo upravičenostjo in nujnostjo ter o drugačnih možnostih razpleta in temu podobno. Strateška - podobno kakor pri resnično abstraktni slikarji, kateri prevladodni avtor ni dal imena in si lahko gledalec ob njej neovirano ustvarja mnenja in sode, pa ima celo svoj estetski in umetniški užitek.

Celoten vtis pri Kozakov »Aferi« pa bi torej bil, kakor da so ideje prerale avtorja in mu vsilile svojo voljo ter svoje zaključke. Absurdna misel pravzaprav in še toliko nerealna, ker pač ne moremo zanikati odločilnih avtorjevih posegov, še zlasti pa ne tam, kjer se kažejo v nekakšni vsebinski prisiljenosti. Morda je to samo občutek in neutemeljen ošitek, pravzaprav samo kot pripomba na celoto. Preveč pa bi bilo treba pisati, če bi se hotela spuščati v posameznosti. Tu bi spet našli podobne teze kot pri Smoletu - o vlogi in dejavnosti Posameznika (upor in žrtve) nasproti Revoluciji (oblast, organizirana brezčutna celota, ki pa jo nalaga sama trenutna nujnost), s krvo poplakan nekonformizem, sila, ki izpove odpor, poceptani humanizem, brezdružje...

Osebe: na eni strani predstavljajo komisar Jeremija vs neumnimljeno brezčutnost organizirane sile Oblasti, zvito prekanjenost in pripravljenost na vse. Souček mu je dal mero in kri, človeško podobo. V sicer močno izenačen iglarski ekipi je zelo izstopal. Vsak po svoje razumeta Revolucijo Simon, komandant brigade (Lojze Rozman) in Marcel, komisar brigade (Božo Ulaga), vsak po svoje se zanjo žrtvujeta. Dolgo ostane v spominu tudi postava načelnika okrožja zone Bernarda (Marjan Hlastec) in to bolj po

igralčevi zaslugi; avtor namreč zvalj nanj precejšnji delež nejasne »krivde«. Za Kristjana, zveznega oficirja (Ali Raner) je odločilen motiv »krivde in nekrivde« (spomnimo se vsaj paža iz »Antigone«), njemu pa je namenjena tudi (vsaj smiselno), posvaka »intelektualec« - nezmožnost.

Konflikti med vsemi temi ljudmi, pravzaprav in res: idejani, so realno zastavljeni, reševani pa na podlagi priznavanja nevzdržnosti koeksistence med posamezniki (ali samo nekaterimi posamezniki?) in oblastjo, ki je sila nad vsemi. Velika se upor, žrtve zanj so nujne, a častne. To je tudi edina rešitev. Zmaga Posameznika ni jasno izražena, vidi pa se v povečanju njegove žrtve. Torej že znana filozofija, ki je še enemu avtorju nudila dramski navdih. Vprašanje je, koliko časa se bo dalo še črpati pri le-tem vreletu!

Kozakovo pisanje je zrelo in intelektualno na visoki ravni, prav zaradi tega pa bi tudi lahko opustil nekatere stavke, ki ničesar ne povedo, povzročijo pa, da se rahlo zdrzne, pa ne morda zaradi občutljivosti, bolj zaradi njihove trenutne neumnosti.

Čeprav je v takšnem razglabljanjem delu, kakršna je »Afera«, precej težko izzvati in obrzati dramsko napetost, se je to celotnemu iglarskemu ansamblu izvrstno posrečilo. Upoštevati pa je vedno treba tudi delež režiserja Franceta Križaja (režiral je tudi Smoletovo »Antigono«). Pri tem se mi še vsiljuje vprašanje, zakaj izvenigol iglarske stvaritve na eksperimentalnih odrih toliko bolje, močneje in neposredneje, kakor pa na odrih tradicionalnih hiš?

D. Kraigher

zatrjevali, da Italijani, in Scherer se je moral na koncu zadovoljiti s tem pojasniliom. Sicer pa je vendarle našel nekaj, kar bo lahko poročal svojim nadrejenim.

Odprava ni bila zaman. Ukazal je oditi in bil bolj človeški kot kdajkoli. Celotno daleč se je spustil, da je vprašal svoje možstvo, ali naj nadaljujejo z odpravo, ali naj se povrnejo. Ker vojaki niso hoteli vzbuditi njegovega nasprotovanja, so molčali. Scherer si je moral dati odgovor sam: povratek! Bilo je pa že tudi zelo pozno in ukazano mu je bilo, naj se po možnosti še isti dan sestane s matično četo.

Zaukazal je odhod. Poskakali so v čolne, katerih kljuni so bili zdaj obrnjeni v smeri toka reke. Slo je kot z brzovlakom. Brez govori so kar svigali mimo njih.

x x x

Pozno popoldne so bili partizani prisiljeni, da se zopet povrnejo k mostu.

Izvidnica je pravkar dosegla drugi breg, se razporedila po strmini in varovala četo. Počasi e je plazila kolona nosačev z ranjenci in tifusnimi bolniki preko ozke. zibajoče se brvi.

Poglej!... Tam!

Nekdo je zagledal prvi, zavpil in s tem zaustavil celo kolono.

Zastrelci so se navzdol v Neretvo. Po njej se je približevala barica, ki so jo graje premetavali valovi. V njej je ležal eden borec, ki sta odšla z nalogo, da oskrbijo čolne za prevoz ranjenecv. Borec Vlah. Glava se mu je povešala čez ostri rob in roke so mu nemočno grabile po vodi.

Mrtev.

Odšel je, da bi rešil svoje tovariše in tako je rešilni čoln postal njegov križ. Na Kristusovi abli je včasih pisalo I. N. R. I. na Vlahovi pa je z velikimi tiskanimi črkami pisalo PARTISAN.

Počasi je zanašalo čoln pod mostne vrvi: Niso več imeli časa, da bi ga potegnili k bregu in pokopali Vlaha.

Za njim so prihajali bojni čolni. Zdaj so vozili s tokom in vse se je dogajalo bliskovito hitro. Pridrveli so iz za zavoja in Nemci so pred sabo nasenkrat zagledali most, poln partizanov.

Scherer je v trenutku sprevidel, da je vsi na kocki. Oba bregova, levi in desni, sta bila polna partizanov. Če bi hotel s svojimi čolni pod most in na drugo stran, bi bila množnost rešitve morda ena proti tisoč. Zato je zaukazal obrniti čolne k bregu, ker je hotel partizane pobiti s kopnega, iz kritja. S svojim ukazom, ki je bil v ozki rečni strugi pravzaprav neizvedljiv, pa je vzbudil le neznanost zmedo. Čolni so si bili v hipu v napoto drug drugemu in tako bili tarča koncentriranemu ognju.

Prekaljen je povelje in ukazal, naj prodro pod mostom na drugo stran. Nemci so kot obsedeni pričeli streljati z brzostrelkami in parabelami. Bili pa so na slabšem, ker so svoje cilje morali šele iskati, sami pa so skoraj brez zaklona ležali v čolnih. Kljub temu je prvim trem čolnom uspešno prodreti. Nameravali so se nižje spodaj obrniti in ostale podpreti z ognjem, toda tudi to so jim prepričali partizani, ki so se bili medtem razporedili vzdolž obeh rečnih bregov. Četrli čoln je dobival zadetke za zadetkom in Nemec za Nemcem je padal preko roba čolna. Tedaj je nenavdava salva iz brzostrelk odrgala kljun in čoln se je še nekaj metrov premetaval pod mostom, nato pa je potonil.

Tudi Scherer je imel smolo. Motor njegovega čolna se je pri obračanju ustavlil in strojinik se je zaman prizadeval, da bi ga zopet pognal. Medtem filh je počasi zanašalo proti mostu in tako se je končalo posled-

SAGANIN GRADIČ

Pred sto štiridesetimi leti je Pierre-Jacques Seveste ustanovil predmestno gledališko hišo lahkega žanra »Montmartersko gledališče«. Brez pretenzij do večjih umetniških dosežkov je s svojimi okusnimi gledalci s komedijami, spevoligrami in dramami. Vendar je že v tem času iz vrst njegovega ansambla izšlo nekaj pomembnejših osebnosti v svet igrarstva in glasu, ki so prav tu začeli svojo kariero.

Šele 1922. leta se je novemu vodstvu s Charlesom Dullinom posrečilo »Montmartersko gledališče« naravnati v smeri njegovega poslanstva in pod novim imenom Théâtre de l'Atelier ustvariti gledališče mednarodne kategorije, ki je na svojih desetak dajalo prostor mnogim slavnim osebnostim, kot so Marcel Achard, Jules Romains in Jean Cocteau.

Od 1940. leta ko je umetniško vodstvo skupine prevzel André Barsacq, ki ga vodi še danes, je gledališče z bogatim repertoarjem klasikov sodobne dramatike utrdilo svoj ugled doma, gostovanja po Evropi in Ameriki pa so mu prinesla mednarodni sloves.

Letos prihaja »Théâtre de l'Atelier« na gostovanje po Jugoslaviji s delom Françoise Sagan »Château Zapuščina prof. Josipa Westra

6. decembra 1960. leta je umrl v Ljubljani upokojeni prosvetni inšpektor Josip Wester. V oporoki, ki jo je napisal 9. februarja 1959. leta, je želel, da dobijo njegovo zapuščino v višini 144.388 din, naloženo v Mestni hranilnici Ljubljanski, dva najboljša študenta slavistike in geografije, ki bosta diplomirala v letu njegove smrti.

Profesorji na filozofski fakulteti so sklenili podeliti pokojnikovo zapuščino slavistu Aleksandru Skazi in geografu Petru Habliću, ki sta bila v preteklem letu najboljša diplomanta. V soboto 8. aprila je bila na dekanatu filozofske fakultete majhna slovesnost. Tedaj je čelkan dr. Emil Štampar izročil obema študentoma zapuščino, vsakemu po 72.194 dinarjev in v krajšem govoru poudaril pokojnikove zasluge ter lepo gesto, ko se je v oporoki spomnil mladih znanstvenih delavcev.

en Suède« in Ljubljana je imela to čast, da se je s njim prva seznanila.

Françoise Sagan se je rodila 21. junija v Calarcu (Lot-et-Garonne). Zaradi vojne je imela srednješolsko izobrazbo dokaj površno, študij na univerzi pa ji je popolnoma spodeltel, a ji dal spodbudo za roman »Bonjour tristesse« 1954 (Dobro dan, žalosti), ki ji je prinesel izreden uspeh in sloves. Enako uspešen je bil tudi leto dni kasneje njen drugi roman »Un certain sourire« (Nekaj njen smeha). Manj opazno je bil njeni publiko roman »Dans un mois, dans un an« 1957 (Čez mesec, čez leto). Njen scenarij za balet »Le rendez-vous manqué« je s celotnim delom prinesel tudi njej pomol. Sicer pa je ni, niti hladen sprejem njenih pesni, članikov in reportaž. 1959. leta je izšla pripo-

ved »Allez-vous Brahms ...« (Ali ljubite Brahmsa), ki ji je spet povrnila veselje do dela, da je mogla dokončati svoje prvo, že 1955. leta zasnovano dramsko delo »Gradič na Švedskem«.

To je na kratko žetev Saganove na knjižnem polju. S svojo občutno besedo je vzbudila pozornost, pa naj bo ta pozornost odraz občudovanja ali zavrnjenja. Vsa njena dela so bila takoj prevedena v številne jezike, kar pa je posebno vrednega v njenem ustvarjanju, je to, da je odkrito spregovorila o svoji generaciji.

»Gradič na Švedskem« je zatočišče opredmetenega dolgočasa, do koder ne seže hrup sedanjosti. V njem živi Hugo Falsen s svojo sestro Agato in drugo ženo Eleonoro, njen brat Sebastian pa zalezuje Hugojevo prvo ženo Ofelejo, ki prav tako živi na gradu, ker Falsenu zakonov ne razvezujejo. Čudni družini se pridruži še nečak Friderik, ki pride na obisk. S svojo vredno sveto od zunaj zbudi precej ogorčenja, ker je trčil ob steno tradicije v zapršenem dvorcu sredi srednjeveškega okolja. Vanj pa se kmalu vživl. Zaplet je tu, ko se zaljubi v Eleonoro. Izve za hišno skrivnost in hoče bigamistu drugo ženo ugrabiti. Toda sneg je za dolge mesece odrezal gradič od sveta. Priklenjen ko drug na drugega, dokler na pomlad ne dopotuje sam Friderik. Vse se

ne da bi jo kakorkoli komentiralo. Prav nič je ne motijo nenavadni odnosi med družino in Eleonoro se ji je podredila dovršeno. Vendar ostane odprto

zdi, da se ni nič zgodilo in vsi čakajo novega dne s privajeno prostodušno lenobnostjo.

Prav dolgočasje je tista osnova, iz katere je treba izhajati pri ocenjevanju Eleonorinega (Nadine Alari) in lika njenega brata Sebastiana (Renaud Marry), saj bi sicer padel na pisateljevo očitek dvomljive prepričljivosti oseb. Njen osnovni prijem je v tem, da pusti učinkovati situacijo samo po sebi,

senilni ljubosumnež, a za obe ženi trepeta in je pripravljeno za nujno zaščito postreči v Eleonoro se ji je podredila dovršeno. Vendar ostane odprto

vprašanje, zakaj vztraja pri bigamistu, čeprav ji je poznana hišna skrivnost, kaj ji pomeni Sebastian, ta živahni spletkar, ki nikakor ni nepomemben v tej hiši. To, da ga ima pri sebi, ker ji je kot brat od vseh najbližji, ni zadosten razlog, da kljub hladu do postarnega moža reagira na Friderikovo namero o ugrabitvi skrajno odklonilno, a sicer hlasta za njegovim snubljenjem. Hugo Falsen še zdaleč ni

senilni ljubosumnež, a za obe ženi trepeta in je pripravljeno za nujno zaščito postreči v Eleonoro se ji je podredila dovršeno. Vendar ostane odprto

dovršen lik, sestra Agata pa ga s toga zaverovanostjo v preteklost dopolnjuje v akciji nrsproti mlademu krilu. Michel Herbault kot Friderik daje sluttu vpliv velikega Gerarda Philipsa, a je zaostajal v krčevitih potezah za sprosčeno širino svojega vzora. Tu je poleg vrtnarja Guntherja, ki mu je P. J. Moncorbier v gesti in trdoti izgovora posrečeno vili severnjaški nadhi; še babica (May Charrettes), ki je vseskozi prisotna, dasi dejanja ne moti, ker jo na vozičku pripeljejo k toplemu ognjišču. Pa vendarle v krilu njenih rok, preden pade zavesa, izgori grozotno intuitivno spoznanje človeka, ki ga pušča ob strani. Tako ostane babica poleg Friderika, ki je zbežal iz tega sveta, edina pred grozotirnišnega dne in obiskom, ki je najavljen, medtem ko se pri družini v odnosu do njega vrne lenobna radoživost, da slej ko prej stopa novim zbudiljem nasproti.

»Théâtre de l'Atelier« je stopil pred ljubljansko publiko s šarmom in neprisiljeno igro in čeprav uprizoritev ni bila vrhunska, je upravičil svoj sloves, za kar ga je občinstvo nagradilo z bogatim aplavzom.

F. Drolo

III. MEDNARODNA RAZSTAVA ŠTUDENTOVSKÉ FOTOGRAFIJE

SODOBNA MOTIVIKA

Od 2. do 11. aprila je bila v dvorani hišnega sveta v Kidričevi ulici razstava študentovske umetniške fotografije z naslovom »III. mednarodna razstava študentovske fotografije«. Vendar pa naslov ni bil v skladu z dejanskim stanjem, kajti inozemstvo sta zastopala le dva študenta iz Italije in Danske z nekaj zelo uspešnimi fotografijami iz norveške filozofije in arhitekturne ekspresije.

Kljub temu pa, da je razstava skoraj neupravičeno nosila mednarodni naziv, moramo priznati, da je lepo uspela. Brez dvoma pomeni kvaliteten prikaz študentovskega prizadevanja na področju fotografije, pomeni velik skok naprej.

Seveda je bilo tudi nekaj slik, ki ne sodijo na podobno razstavo, vendar se je prireditelj odločil, da jih razstavi, da bi pokazal, kako ne smemo fotografirati. Danes ni fotografiranje več tako, kot je bilo nekoč, ni zgolj prizadevanje, da bi zabeležili na caluloidni trak motiv, ampak izraža tudi

(in predvsem) različne zorne kote fotografirane gledanja na svet, na objekt. — Prav s tega stališča je bila razstava na zavidljivi višini! Poleg navadne tehnike fotografiranja so se avtorji tudi že spoprijeli z bolj kompliciranimi načini eksperimentalne tehnike (risarske kombinacije, dvojno in negativno kopiranje itd.).

Razstavo je organizirala Zveza študentovskih organizacij Ljudske tehnike v sodelovanju s podobnimi organizacijami v drugih univerzitetnih središčih (Beograd, Zagreb, Sarajevo). Razstava bo obiskala tudi ostale univerzitetne centre.

Fotografije prikazujejo najrazličnejše motive iz študentovskega življenja, delovne akcije, portrete, arhitekturo in materijo do skrajno simboličnih prikazov razmišljanja (primerjaj učinkovitost fotografiko koreografijo portretne psihologije »Metamorfoza«, ki jo strokovnjaki uvrščajo med najboljše dosežke jugoslovanske fotografije v zadnjih letih. Za to fotografijo je dobil član beograjskega fotokluba Elektromatkinac Živko Janevski prvo nagrado za posamezno fotografijo.) Zelo uspela in

idejno zapletena je tudi fotografija Zagrebčana Dinka Vrankovića »Navzočnost odsotnosti. Staro in novo dobo, težnjo po napredku je upodobil sarajevski študent Pepo Džemal z otroško igro z žogo na starem muslimanskem pokopališču, nič slabše ali pa celo boljše pa je to uspelo Ljubljancu Matiji Briškenu s

fotografijo »Kam?«, ko je spretno ujel dolgočajočo se belo ptico.

Najboljši portret je prispeval Joco Znidaršič (Blues o belem), kar je dosegel predvsem s svojiskim izrezom portreta in je dobil zanj srebrno nagrado. Za kolekcijo je pa dobil prvo nagrado.

Joco Znidaršič: Blues v belem (S prvonagrajene kolekcije na mednarodni razstavi študentovske fotografije)

nji in najboljši cilj. Ko je viješ končno zopet zatulil in tako močno zagrabil vodo, da se je kljun čolna pognal strmo navzgor, je vrgel Scherer na most bombo in eksplozija je raztrgala žične vrvi, kot bi bile pajčevina. Za čolnarja, ki je z največjo možno hitrostjo šinil po reki navzdol, se je most in vse kar je bilo na mostu zrušilo v valove Neretve.

Ena od žic, ki so bilele zrak, je potegnila strojnika s čolna in ga vrgla v vodo. Čoln je bil tako brez krmarja in zavijajoči vijak ga je vrgel proti skalnati čeri, ki je štrlela iz valov. Zahreščalo je in čolna ni bilo več.

Scherer je obležal v plitvini na drugi strani čeri in tam so ga ujeli partizani. Bil je edini ujetnik.

V trenutku je bilo končano. Zopet je bilo slišati klokočanje valov in klince ljudi. Partizani niso imeli mnogo izgub, toda njihova četa je bila razbita na dva dela, mosta pa ni bilo več. Večina ranjenecv in tifusnih bolnikov je bila še onkraj, med njimi in predhodnicjo je bila Neretva.

Partizani so zabredli v vodo. Prvi se je oklenil mosta, kjer je bil poprej pritrjen most, in od njega naprej je začela prodirati v vodo živa veriga.

Opirali so se drug na drugega, se grabili za pasove uniform in se upirali vodi, ki je navaljevala na živi zid. Najvišji so šli na sredo, kjer je bila voda najvišja.

Z drugega brega jim je prihajala naproti podobna veriga in tok je opetel in se polgalval z obema koncema, dokler se nista ujela. Veriga se je izoblikovala v čvrst lok.

Se drugi so zabredli v vodo, se opirali verige in polagali preko prekižanih rok in ramen deske in kole, ostanke biv. šega mostu. Zopet in zopet so se jim zgrinjali valovi čez glavo, toda človeški stebri

so zdržali tudi potem, ko so se prvi ranjeneci na oni strani, na drugem bregu, se je prvi razklenil. Zgrabili so ga valovi in ga vzel s seboj in počasi se je tam daleč spodal približal bregu. Člen za členom se je razklenil od verige, se potopil v vodo in se nekje vzdolž toka reke splazil na breg.

Pod mrzlimi valovi Neretve so postale njihove roke neobčutljive in prsti so se jim skrčili tako zelo, da bi pač mogli zdržati prav vsako breme, ne da bi se razklenili. Niso več vedeli, kdaj se je začelo, niso vedeli, koliko se jih je že splazilo čeznje, niso vedeli, koliko jih bo še prišlo. Morali so vzdržati, ker so bili most. Tu ni bilo drugega ukaza, bili so most.

x x x

Končno je veriga opravila svoje delo in borce na oni strani, na drugem bregu, se je prvi razklenil. Zgrabili so ga valovi in ga vzel s seboj in počasi se je tam daleč spodal približal bregu. Člen za členom se je razklenil od verige, se potopil v vodo in se nekje vzdolž toka reke splazil na breg.

Ratko je stal na najglobljem mestu in valovi so se zopet in zopet zgrinjali čeznje. In končno veliki, močni Ratko ni imel več moči, da bi se zopet in zopet vzpenjal kvišku in odmoril med vdih zraka, ki jih je bil še zmožen, so bili vse daljši in daljši. Utolil je, ne da bi kdorkoli opazil. Veriga je bila tako čvrsta, tako napeta, da je ostal njen člen tudi po smrti. Ko so se členi verige razklenili, se je njegovo telo ohlapno zazibalo na vodi in valovi so ga odnesli s sabo.

Kolona se je oddaljevala, padala po kamenu, vstajala in se opotekala naprej. Morgoljevo ... Morgoljevo je še daleč.

x x x

Skladišče municije ni bilo nič drugega kot votlina v skalnem previsu. Italijani so jo bili le nekoliko razširili in izdelali obok iz betona, vanj pa vdelali železna vrata. Pred previsom so napravili majhno ploščad, kjer so mogli obračati avtomobile.

To je bilo italijansko skladišče in po njem je bilo videti, da so Italijani že napravili svoj konec. Po nepisnem zakonu vojne je moral iz vsakega opuščenega vojaškega objekta postati svinjak. Po tleh so ležale polomljene puške, kopita, cevi in zaboji, ki so jih po objavi kapitulacije enostavno pometali proč. V votlini so bili zaboji polni granat jajčaric in nabojev napoklčen eden vrh drugega. Italijani so po begu pustili skladišče odprto, tako da bi se ga mogel vsakdo poslužiti. Slo je le še za to, kdo bo ta »vsakdo«. In nazadnje so bivši lastniki pustili za sabo res najbolj človeške sledove, kar si jih je moglo zamisliti, in tudi to je spadalo k skupni sliki opuščenega vojaškega objekta.

Nihče še ni očitil Italijanskim vojakom, da bi prav posebno ljubili živati, in da bi potrdil resničnost te domneve, je eden od njih pustil kot »stražo« psa, ki je morda poprej, pred kapitulacijo, sedel poleg njega v kabini oklopnega avtomobila. Pes je bil privezan h krilu težkih železnih vrat in je tulil v noč svojo nesrečo — lakoto, osamljenost in strah. Skladišče sta varovala dva velika betonska bunkerja, ki sta bila v trdi mesečni svetlobi videti kot dve ogromni gobi. Nad vsem krajem je visel zverinski smrad. Preko sten obeh bunkerjev so se raztezale velike, bele arke WIL-DUCE.

x x x

V bregu se je odtrgal kamen in se začel kotliti po strmini. Naenkrat se je za eno od skal pokazala temna postava in izginila za drugo skalo.

Tišina.

Partizan je počasi dvignil glavo in opazoval pokrajino. Nato je dal znak borcev za sabo. Približili so se do njega in zopet obležali. Še enkrat je štel pokrajino kakor film mimo njihovih široko razprtih

x x x

Zopet je leutnant dvignil roko in Nemci so se v skoku pognali navzdol. Vsakdo je

oč, pokrajina nakopičenega kamena in nepredirnih črnih senc. Nič. Prvi borec je pošepetal neko povelje možu poleg sebe in se odplazil dalje. Poslednji jih je varoval, dokler niso izginili daleč spodaj za eno od skal.

Zgoraj, skrita v goščavi brinja, je čakala kolona nosečev: borec, ženska, nekaj nedoraslih otrok. Vsi so zrl dol, na skladišče.

Na nasprotnem bregu se je bila vkopala nemška mitraljeska četa. Leutnant je dobil ukaz, naj varuje municijo do jutrišnjega dne, ko jo bodo odpeljali. Po krajšem premisleku pa je ukazal svojim ljudem, naj se umaknejo nekoliko više v strmino in si izkopljejo zaklone. Smehljaje je rekel feldwebelu: »Se bomo malce vlegli na prežo. Koliko staviva, da se bo na tole limanico ujela še kakšna muha?«

»Na katero limanico?« je vprašal Berger in leutnant je zmajal z glavo zaradi tolikšne nedomiselnosti. »No, na municijo človeki! Na kaj pa drugega?«

Cez dve uri je leutnant odločil daljnogled in počasi stegnil roko.

Ostri bliski so kot noži razsekali noč, rafali so udarili v skladišče in v ploščad, partizani so kričali in se valjali v lastni krvi, še preden so se zavedeli, kaj se je sploh zgodilo. Municija je eksplodirala, rafali posameznih mitraljevov so se križali med sabo, odbiti kosi kamena so tulili po zraku in ko je eden rafalov zadel vrata, je smrt zabobnala svoj divji marš, partizani so vsi po vrsti padali v njene roke. Ko je leutnant zopet dvignil roko in je vse utihnilo, sta bili votlina in ploščad polni mrtvih in umirajočih.

x x x

Zopet je leutnant dvignil roko in Nemci so se v skoku pognali navzdol. Vsakdo je

sam pravi, da je ta knjiga njegov najpomembnejši dosežek v književnosti...

Delo je vsekakor pomembno in bo pritegnilo vsakega bralca. Levstikov hram nadaljuje tako s to knjigo vrsto biografij, ki jih je začel v prvi seriji z Ljona Feučvangerja romanom o Franciscu Goyi. — Prevod vsebinsko popolno in bogate knjige, ki nam ga je oskrbel Gita Jakopin, je opremljen s številnimi opombami in spremno besedo o Rembrandtu, tekst pa poživlja tudi pet barvnih in nad trideset črno-belih reprodukcij umetniških del.

(fg)

Mila Kačičeva: LETNI ČASI — CZ

Letni časi so druga zbirka Mile Kačičeve. Pesnica obravnava večno zanimivo temo — ljubezen. Njena ljubezen se v bistvu ne razlikuje od takolimenovane Gradnikove, je pa še dosti večji krik, porojen iz večje jeze po moškem in iz verjemanju. Čelo pretrse a svojo razkosano glasbo, ki jo pozna samo intimno, globoko doživljanje sveta. Pesnica dostikrat strne verzve v mogočno celoto, enoto in eno samo rano. Posebno lepa je pesem Spoznanje, kjer na nov način, mislim celo za njo samo nov način, slika lakoto Erosa. Sum, ki ga valovi povzročajo, pesniško primerja s koraki moža, ki noče in noče priti. Tudi Obup je dobro komponiran, vendar niso verzve strune, napete na lad les. Pretrse pa. Mogoče prav s svojo raznorodnostjo. Močno doživlje izpoveduje tudi Mandiljevec. To je le nekaj pesmi.

V knjižnici je 27 pesmi; povečini so kratke. Naslovi ciklov so PREMISLJEVANJA, OD VECERA DO JUTRA, ZALOSTNI EROS, LETNI ČASI.

Valentin Cundric

France Pibernik: BREGOVI ULIC — Lipu Koper

V izdajah Lipu najdemo zbirke, ki so prvenci mladih avtorjev. Ena teh, ki avtorju izme šele prihaja, je naša zbirka. Delo ter pogum F. Pibernika dokazuje, da resno išče mlada generacija svoj obraz, svoje mesto v družbi. Pesnik je v splošnem otožne narave, vendar poln volje do življenja. Ta volja je včasih preveč zastira z intelektualizmom, ki je literarna, tako pri motivih, pisanih v tretji osebi. Motiv so lepi, vendar so bili preveč razveljavljeni v pesnikih jih ni pravično obrazil. Rad bi bralec še kaj več zvedel o pesniku. Krika, ki ga lirika rodi, ni dovolj daleč čuti. Precej povedo pesmi ljudje v sivem polju ter ciklus Moja pokrajina.

V knjižnici je nekaj čez 30 pesmi in so razdeljene v cikle POZABLJENI, ULICA OBRAZ BREGOVI OSTANEJO, MOJA POKRAJINA.

V. C.

France Filipič: PTICE LETIJO V DALJAVO — ZOM

Pesnikovo zanimanje je usmerjeno v vsestransko obnovo čustev ali pa v zapisovanje teh, ko so še sveža. To pomeni, da je zbirka tematsko oprta vsaj na dve dobi — ti sta: vojna in današnji dan. Vsa vojna tekst zasluži, da se ustavimo ob njem, tako tudi Filipičev. Vojna še vedno odmeva v nas, vsaj v starejših generacijah in je tudi prav, da ne uone v pozabo. BATALJON NA MRTVI STRAZI je sicer že znana pesnitev, vendar je dobila poljavo šele zdaj — v zbirki, v okviru sodobne tematike. Ciklusa Medigra ljubezni in Odgrnjeni obraz pa dokazujejo naprej, da je v Filipiču dovolj razumevanja za odnose med ljudmi.

Gre tu za svet, mimo katerega ne smemo slepi.

V. C.

KRATKI FILM IN NAŠA SODOBNOST

Kmalu po VII. festivalu jugoslovanskega kratkega filma v Beogradu smo tudi v Ljubljani imeli priliko srečati se na dveh večerih z nekaterimi izbranimi kratkimi filmi slovenske filmske produkcije. To srečanje je moralo prodrati v vsakomur neustavljeno apatično odklanjanje kratkih filmov, ki jih tako redko lahko vidimo na platnih naših kinematografov v rednih sporedih. Če se bo ta praksa mačehovskega odnosa do kratkega filma v prihodnje kaj spremenila, bomo še videli. Morala pa bi se.

Revija kratkih filmov je za slovensko občinstvo izbrala posebno komisija Društva slovenskih filmskih delavcev, pripravil pa jo je filmski klub »Film 61«. Komisija je izbrala sedem filmov in sicer »Cesto« in »Maj« scenarija Sušmele in režiserja Beveca, ki obravnava motive iz našega najbolj vsakdanjega življenja in s posebnim živjo ostjo kažeta na napake, »Torzo« scenarija in režiserja Groblerja — domiselno posneto pantomimna igra rok, »Njegov dan« je obožna zgodba o ljudeh, ki so ostali smil (scenarist Vurga in režiser Heng), posrečena je reportažna kronika o ljubljanskem tramvaju skozi desetletja z duhoviti, iskričasti verzji Janeza Menarita (»Requiem«, scenarist in režiser Povh), zelo resne ambicije prikazovanja temnih strani življenja ima izmed vseh kratkih filmov najdaljši — »Sestra« scenarija Bogdana in režiserja Jožeta Pogarčnika, suhe statistične številke pa so pod roko režiserja in scenarista Groblerja v filmu »Statistično je dokazano« zažele pravo vankomur razumljivo življenje.

Nedoljena pozornost, s katero je občinstvo spremljalo prikazovanje posameznih filmov in spontano ploskanje po vsaki projekciji, pa prav gotovo nista samo slučajen izraz priznanja, temveč samo prica o tem, da je naš kratki film pogumno in z uspehom zasoril v trdo ledino neznanja. Obdelane teme in način pristopanja k tej vrsti filmske umetnosti nas samo lahko znova prepriča, da živi med našimi filmskimi delavci resno stremjenje h kvaliteti, brez nezdružnega eksperimentiranja in slučajnosti. Tudi po strokovni plat so vsi ti kratki filmi dobro izdelani in z vso resnostjo, ki jo zahtevajo.

Prizadevanja slovenskih filmskih delavcev v iskanju svojega filmskega izraza, ki izhaja iz najbolj neposrednih osnov — aktualnosti in družbene povezanosti, v prikazovanju sodobnih tem na živahen in dostopen način. Poleg tega pa lahko pomenijo kratki filmi tudi dobro preizkušnjo za vsakega filmskega delavca. Ustvarjalci prikazanih kratkih filmov so svojo preizkušnjo izjemno dobro prestali. To pa je že veliko, namreč: pogum, spretnost in znanje, povezano z dobrim, pravim filmskim občutkom.

O. K.

ČETVEROBOJ KOŠARKARJEV KONČAN

Tokrat objavljamo tri sestavke, ki obravnavajo nekatere probleme z dela študentske športne organizacije. Vse študente, ki se ukvarjajo s športnim delovanjem na univerzi ali v študentskih domovih vabimo k sodelovanju. Z objavljanjem kritičnih sestavkov o študentskem športnem udejstvovanju želimo izboljšati stanje v študentski športni organizaciji, obenem pa popraviti odnos nekaterih (ljudi ali forumov) do nje in tako pripomoči istemu cilju.

TAKE NAPAKE SE NE SMEJO PONOVI

Zveza študentov namerava dostojno praznovati nico ljudske revolucije. Vse organizacije in skupine v okviru Zveze študentov združujejo študente univerze, bodo pri tej praznovi sodelovali s primernimi prireditvami.

Na pobudo Univerzitetnega odbora Zveze študentov je Zveza študentskih športnih organizacij pripravila načrt za tekmovalni pohod, ki naj bi bil podoben partizanskemu pohodu »Ob žici«¹ naj bi tudi pohod študentskih ekip ne bil samo športna manifestacija, ampak tudi politična. Z množično udeležbo naj bi študentje pokazali pripadnost idejam, ki vodijo naše delovne ljudi na pot razvoja socialistične družbe.

Dodamo naj še, da je proga precej lahka in tudi čas prireditve primerno izbran (da ne bi bilo izgovorov). Razpis je bil pravočasno odposlan vsem osnovnim športnim organizacijam. Toda...

Pravočasno se je prijavila le 1 (ena) ekipa. Vsekakor je prav, da povemo, da so njeni člani študentje agronomije.

Rok prijave je bil podaljšan in na sestanku Upravnega odbora ZSSO je bilo že 10 ekip. — Vendar je tudi to premalo za tako prireditev.

Člani upravnega odbora so na istem sestanku zagotovili, da bodo povečali število sodelujočih. Večini zaupano, da se bodo trudili kot le morejo.

Prave uspehe pa bomo videli v soboto, 15. aprila ob 8. uri na startu pri Muzeju NOB v Tivolju.

TUDI ŠPORT SPADA V DEJAVNOST ZVEZE ŠTUDENTOV

Ponovno smo prisiljeni pisati o slabostih študentske organizacije pri sodelovanju s športnimi odbori na nekaterih fakultetah.

Smučarski tečaj v Tamarju so bili prav lepa prilika, kjer se je lahko pokazalo zanimanje fakultetnih odborov Zveze študentov za delo športnih odborov. Mnogi odbori so se pri tem prav izkazali.

Sedaj pa je spet videti, da so popustili in skrb za športno udejstvovanje prepustili samo športnim funkcionarjem.

Prav priprave za študentski pohod za praznovo 20-letnice revolucije nam pokažejo, da mnogi študentski funkcionarji niso razumeli, da ne gre zgolj za športno manifestacijo in da je skrb za množičen odziv stvar celotnega vodstva Zveze študentov.

Najbrž bodo hoteli taki odborniki ob priliki medfakultetnih srečanj v Ljubljani ali v drugih univerzitetnih centrih, od športnega aktivna na fakulteti najboljše rezultate.

Dobro je že poznana praksa, da pri takih uspehih (če so) vsi prerači pozabijo, da se je športna dejavnost odvijala skozi vse leto. Pozabijo pa tudi to, da so tudi oni odgovorni za to, če ostalo delo ni šlo tako kot bi si študentje-sportniki želeli.

Primeroma bi bilo, da Univerzitetni odbor Zveze študentov posveti več pozornosti delovanju študentske športne organizacije in uredi pogoje in prilike tega delovanja na nekaterih slabih (v športnem udejstvovanju) fakultetah. Vsekakor pa mora vsakdo iz vrst članstva in vodstev Zveze študentov tretirati športno udejstvovanje kot enakovredno ostalim oblikam delovanja študentske organizacije. Prav podcenjevanje važnosti ZSSO in njenih prizadevanj je eden glavnih vzrokov neuspehov pri dosedanjem delu.

NISO NAS PRAVOČASNO NAŠLI?!

V četrtek, 6. aprila je pozvonil telefon na Univerzitetnem odboru Zveze študentov... Okrajna šahovska zveza kliče referente za šport Zveze študentov. Slučajno sem bil v bližini in prijel sem za slušalko.

... Okrajna šahovska zveza prireja tekmovanje za pokal maršala Tita. Tekmovanje je množičnega značaja in pričakujemo od vas, da prijavite vsaj 12-15 študentskih ekip. Pri nas, tu-le v Šahovskem domu, so nekateri stalni obiskovalci-studentje, že obljubili, da bodo nastopili. Sedaj pa se obračamo še na vas, da zagotovite udeležbo v primernem številu.

Pozanimal sem se za pogoje tekmoovanja in posebej še za rok prijave.

... Ja, veste, zadnji dan za prijave je jutri, no pa bomo že uredili tako, da se bodo študentske ekipe prijavljale do začetka tekmoovanja. Vaše ekipe bodo igrale v posebni skupini in sicer v torek, 11. aprila ob 19. uri v Šahovskem domu.

Takoj sem podvomil v veliko uspešnost naše agitacije za tako kratak čas in povprašal, zakaj nas niso prej obvestili.

... Ja, veste, nismo vedeli, kam naj se obrnemo in smo šele danes našli vašo telefonsko številko.

... Naslednji dan so nam prinesli še ciklostirane razpise republiške šahovske zveze in pa razpis okrajne zveze.

Na prvem je bil datum 8. marec 1961, na drugem pa 29. marec prav tako 1961.

— Ukrenili smo vse potrebno, da so voditelji športnega udejstvovanja na fakultetah in študentskih domovih čimprej dobili razpise.

Tekmoovanja se je udeležilo 7 študentskih ekip!

Ljubljanski študentje v Sofiji — zadnji. Zakaj? — Ne samo oslabiljena ekipa, ampak tudi poškodbe nekaterih igralcev so vzrok za tako slabo uvrstitev

Na pobudo Jugoslavije se je pred leti pričel v Ljubljani košarkarski četverboj med reprezentancami Bolgarije, Češkoslovaške, Francije in Jugoslavije. Ta srečanja niso pomenila zgolj svetnega tekmovalstva, ampak tudi srečanja študentov, ki so se med seboj spoznavali, spoznali sisteme in organizacijo študija v posameznih državah, kje koli so igrali. Ljubljanskemu turnirju je sledilo srečanje v Toursu in potem v Brnu. V vseh teh srečanjih so bili naši košarkarji najboljši. Trikrat so zmagali in zasedli prvo mesto, tako da so si priborili v trajno last pokal Zveze študentskih športnih organizacij Jugoslavije. Zmagovali so čeprav so imeli močne nasprotnike — ekipe, v katerih so nastopali mnogi preizkušeni igralci in državni reprezentanti. V vseh teh srečanjih so bili najbolj zaslužni za zmage prav košarkarji ljubljanske univerze, ki so dali jedro študentskih reprezentanc v vseh treh srečanjih.

S srečanju v Sofiji so košarkarji omenjenih dežel končali svoj četverboj.

Zveza študentskih športnih organizacij Jugoslavije je sklenila, naj študentsko reprezentanco za srečanje v Sofiji sestavljajo izključno študentje naše univerze. Zaradi priprave državne reprezentance je nujno odpadlo nekaj najboljših košarkarjev, tako da so ekipo v glavnem sestavljali mladi igralci, ki so prvič nastopili na tako močnem turnirju. V reprezentanco so bili določeni: Dermastja, Kapelj 11. (kapetan), Potočnik, Samaluk in Oblak. Reprezentanco je treniral ing. Boris Kristančič, ki je najbolj zaslužen za mnoge uspehe in zmage na prejšnjih turnirjih.

Reprezentanca je že iz Ljubljane odpotovala močno oslabiljena. Z njo ni mogel odpotovati Dermastja, ki bi na takem turnirju nedvomno predstavljala močno oporo svojim igralcem. Toda kljub temu smo lahko upali na »dobro«¹ uvrstitev.

Prvo presenečenje v Sofiji je bilo, da smo zvedeli, da na turnir ni prispela reprezentanca Češkoslovaške, ki je do sedaj stalno tekmovala. Nedvomno je taka odločitev dokaj nešportna in bi po našem mnenju bilo prav, da so turnir zaključile vse reprezentance, ki so se prvič srečale v Ljubljani. Namesto Češkoslovaške reprezentance je na turnirju nastopila reprezentanca Bolgarije v popolni zasedbi, kot se pripravljala za evropsko prvenstvo, ki bo v Beogradu. Seveda je igrala izven konkurence, klub temu pa je njena udeležba nekoliko handikapirala druge ekipe, ki so morale odigrati eno težko tekmo, nedvomno težjo kot je bila za reprezentanco Češkoslovaške.

Zreb za turnir je bil dokaj ugoden. Prvi večer srečanja z reprezentanco Bolgarije, drugi večer z državno reprezentanco Bolgarije in tretji večer s francosko reprezentanco.

Pričakovati je bilo, da srečanje s študentsko reprezentanco Bolgarije ne bo lahko. Za ekipo so nastopili vsi igralci Akademika. Mnoge od njih dobro poznamo s srečanja Akademik: Olimpia za pokal

evropskih prvakov v Ljubljani. Naše moštvo je začelo tekmo dobro in uspešno. Vse do petnajste minute prvega polčasa so vodili, čeprav se je rezultat mnogokrat menjaval. Takrat je prišlo do prve poškodbe, ki je močno oslabilila naše moštvo. Poškodovan se je Jelnikar, ki je moral zapustiti igrišče in ni več igral do kraja turnirja. Komaj se je igra nadaljevala, že je prišlo do nove poškodbe. Do pot je moral zapustiti igrišče Povž. Tako je na igrišču ostalo samo sedem igralcev, ki kljub dobri igri, objektivno niso mogli biti kos razigrani bolgarski ekipi, v kateri je bil zlasti dober zelo okreten Dimov. Rezultat prvega polčasa 36 : 33 za reprezentanco Bolgarije je kljub temu dajal še nekaj upanja, da bi morda srečanje uspešno končali. V nadaljevanju pa naši igralci niso mogli zdržati tempa, ki so ga diktirali Bolgari, tako da se je srečanje končalo s porazom in razliko 13 košev. Končni rezultat je bil 80:67 za študentsko reprezentanco Bolgarije. Za Jugoslavijo so igrali: Logar 22 (najboljši igralec naše reprezentance), Kapelj 11. (kapetan), Potočnik 11, Jelnikar 8, Vrhovec 9, Brišnik 4, Povž 2, Samaluk in Oblak.

V drugem srečanju z državno reprezentanco Bolgarije (najboljša ekipa turnirja) so naši študentje nastopili samo s 7 igralci. Tekma je že od samega začetka bila zelo hitra. Naši igralci se zdaleč niso imeli podrejene vloge. Prav nasprotno, igrali so tako dobro, da je občinstvo mnogokrat nagrajevalo njihove akcije. Rezultat

najboljših košarkarjev v vsej Evropi. Za našo reprezentanco so nastopili: Logar 13, Vrhovec 11, Potočnik 10, Kapelj 9, Brišnik 7, Samaluk 4 in Oblak.

Na nedavnem obnem zboru Akademskega planinskega društva so študentje odločno proti gradnji avtomobilsko ceste v Tamar, kjer stoji njihov planinski dom. Za novega predsednika društva so izvolili ing. KURNIK BINETA

celo zmagati. Končni rezultat je bil 76 : 69 za reprezentanco Francije.

Tako se je ta turnir prvič neuspešno končal za našo reprezentanco, ki pa je s tremi prejšnjimi zmagami osvojila prvo mesto. Toda kljub vsemu je bilo srečanje s športnega stališča pomembno, saj so naši reprezentantje pokazali, da bi lahko odločno posegli v boj za prvo mesto kot je to bilo na prejšnjih turnirjih, če ne bi bilo usodnih poškodb in če ne bi zaradi tega bila reprezentanca preveč oslabiljena. To je toliko pomembnejša ugotovitev, ker vemo, da so bili v ekipi mladi ljudje, od katerih nedvomno lahko pričakujemo še velikih storitev.

Na nedavnem obnem zboru Akademskega planinskega društva so študentje odločno proti gradnji avtomobilsko ceste v Tamar, kjer stoji njihov planinski dom. Za novega predsednika društva so izvolili ing. KURNIK BINETA

Prvenstvo univerze z zračno puško

Po tridnevnem tekmovalju v domu »Maksca Perca«¹ je bilo končano peto prvenstvo ljubljanske univerze v streljanju z zračno puško. Studentje so tekmovali v dveh skupinah:

A — (študentje člani novopostavljenih strelskih dručin po fakultetah) in

B — (tekmovalci registrirani pri SZS). Prvenstva se je udeležilo okrog 80 študentov.

Predkongresni razširjeni plenum Zveze študentskih športnih organizacij je uspel. Udeležba je bila skoraj polnoštevna. Toda žal smo med prisotnimi opazili tudi člane, katerih na rednih delovnih sestankih ni videti

Kakor vsako leto so tudi tokrat največ zanimanja pokazali in dosegli najboljše uspehe strelci fakultete, saj se jih je prvenstva udeležilo 26, kar je skoraj ena tretjina vseh udeležencev. Primerno zanimanje so pokazali študentje NFRMKT fakultete, ki so to leto pričeli bolj resno delati za razvoj strelstva na svoji fakulteti. Zalostno je dejstvo,

da je pravno, ekonomsko in filozofsko fakulteto na prvenstvu zastopal le eden (!!) tekmovalcev. Naj bo to dobra kritika športnim delavcem omenjenih fakultet, ki niso pokazali nobene volje, da bi razgibali to vrsto športne dejavnosti med svojimi študenti, čeprav se ne morejo izgovarjati na to, da ni zanimanja. Končno bi morali tudi fakultetni odbori ZSJ posvetiti malo več pozornosti za delo svojih predstavnikov, saj prav njim odgovarjajo za svoje delo oz. udeležbo.

Rezultati tekmovalja so zadovoljivi v »A«¹ skupini glede na nemogoče pogoje za priprave, ki so jih študentje imeli pred tekmovaljem. V »B«¹ skupini so doseženi rezultati republiške vrednosti, ki so jih dosegli v glavnem člani »Olimpie«, zlasti to velja za Štrukljeca, ki je z rezultatom 187 krogov postal prvi rekorder univerze.

Tehnični rezultati:

ČITAJTE »TRIBUNO«!

A — SKUPINA

ekipno:

1. Elektro I (Tomšič, Cengić, Pirnat, Frelih, Jug) 843 krogov

2. Akademski kolegij (Fiser, Zagorec, Korošec, Kozina, Mladovan) 822 krogov

3. NFRMKT (Beričič, Kužnik, Spajčič, Božović, Šetina) 753 krogov

4. Elektro II (742).

5. Strojna (726).

posamezniki:
Tomšič (el.), Fiser (AK), Cengić (el.), Pirnat (el.) 170, Beričič (NFRMKT) 169, Zagorec (AK) 164, Korošec (AK) 163, Frelih (el.) 162, Maruzzi (FAGV) 161, Kozina (AK) 161 itd.

B — SKUPINA

ekipno:

1. strojna (Jeglič, Primožič J., Ipavec, Mogilnicki) 720

2. Ak. kolegij (710).

3. Elektro (660).

4. Gradbena (646) izven konkurence.

posamezniki:
Štrukljec (AK) 187, Jeglič (str.) 186, Jaklič (NFRMKT) 181, Primožič J. (str.) 180, Ipavec (str.) 178, Mavrič (el.) 177, Mogilnicki (str.) 176, Sekne (str.) 176, Prestov (gr.) 176.

Kmetijsko gozdarsko posestvo NOVO MESTO

Kmetijsko gozdarsko podjetje v Novem mestu združuje 5 kmetijskih obratov, ki zajemajo 10 posestev s skupno površino 2.436 hektarjev; od tega je 1.068 ha obdelovalne zemlje. Samo v kmetijstvo je podjetje v lanskem letu investiralo 145 milijonov dinarjev.

Najpomembnejše mesto v dejavnosti podjetja zavzema gozdarstvo. V lanskem letu je bilo posekanega nekaj manj kot 70.000 m³ lesa, s prodajo vseh gozdnih sortimentov (tehnični in prostorninski les, lesno ogelje, eterična olja itd.) pa je podjetje realiziralo 616 milijonov dinarjev, kar je za preko 90 milijonov več kot

leto prej. Večino gozdnih proizvodov je podjetje prodalo v Sloveniji, precej pa tudi v ostale republike in v inozemstvo. V inozemstvo prodaja predvsem ogelje, bukov celulozni les in drva za kurjavo.

Delovni kolektiv kmetijsko-gozdarskega posestva v Novem mestu se trudi, da bi izboljšal delovne pogoje, povečal storilnost z nagrajevanjem po enoti proizvoda in z uvajanjem mehanizacije, ter tako čimveč prispeval za splošni gospodarski napredek. Uspehi tega prizadevanja pa se že kažejo.

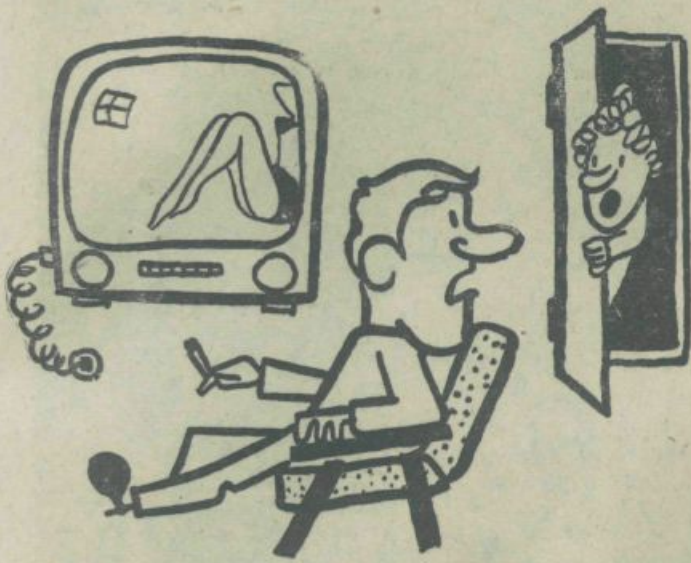

Posestvo razpolaga z dobrim strojnimi parkom. Skoraj vsa poljska dela so mehanizirana, v zadnjem času pa tudi gozdarska z nabavo motornih ročnih žag. Tudi prevoze lesa opravlja podjetje s lastnimi kamioni. Sedaj so v teku priprave za gradnjo velike mehanične delavnice v Ločni pri Novem mestu, ki naj bi zadoščala za popravila strojev posestva in združnega sektorja na Delenjskem. Na sliki: Motorne ročne kosilnice so se pri lanskim kosnjenju v Rogu zelo dobro obnesle.

Skoraj 70% obdelovalnih površin posestva zavzemajo travniki in pašniki, zato je glavna kmetijska dejavnost na KGP usmerjena na živinorejo, ki ima lepe perspektive za razvoj. Konec prejšnjega leta je bilo na vseh posestvih 1.306 glav goveje živine ali za 32% več kot leto poprej. Povprečna mlečnost je bila 2505 litrov mleka na glavo. Za nakup živine je podjetje lani investiralo 10,5 milijona dinarjev.

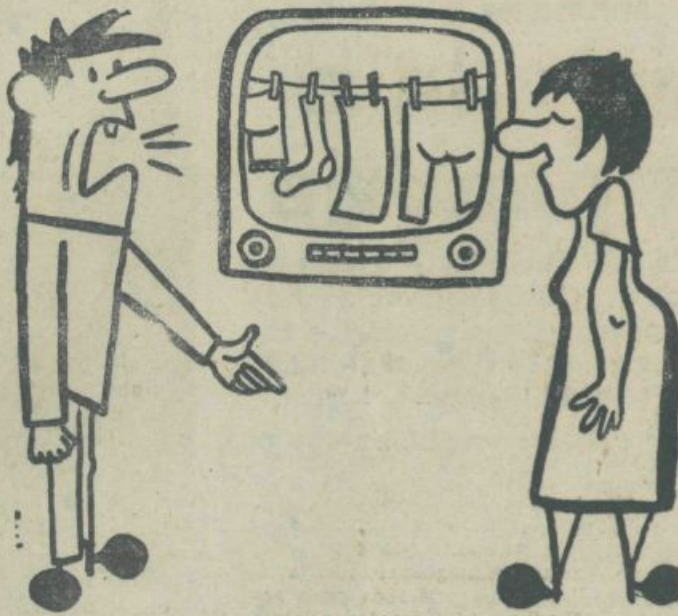
Tele

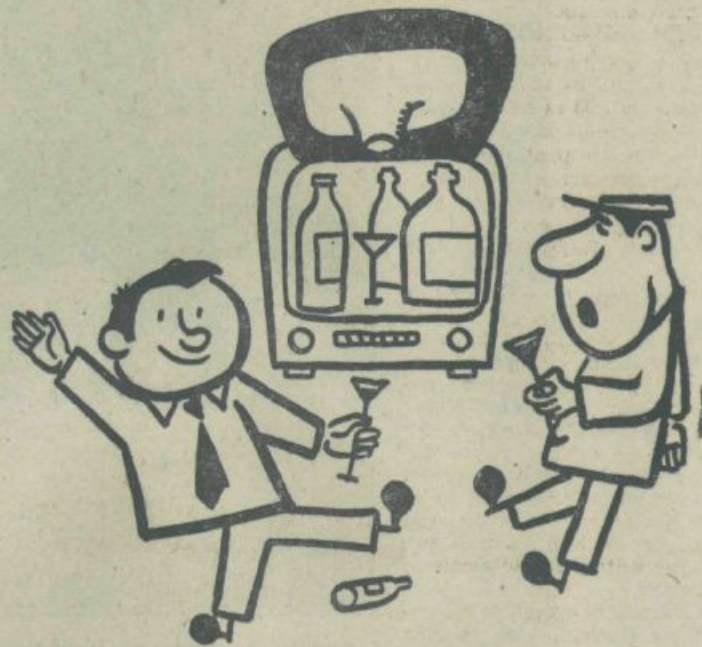
»Koliko je?«
»2:1 za Dinamo!«

Studentovizija

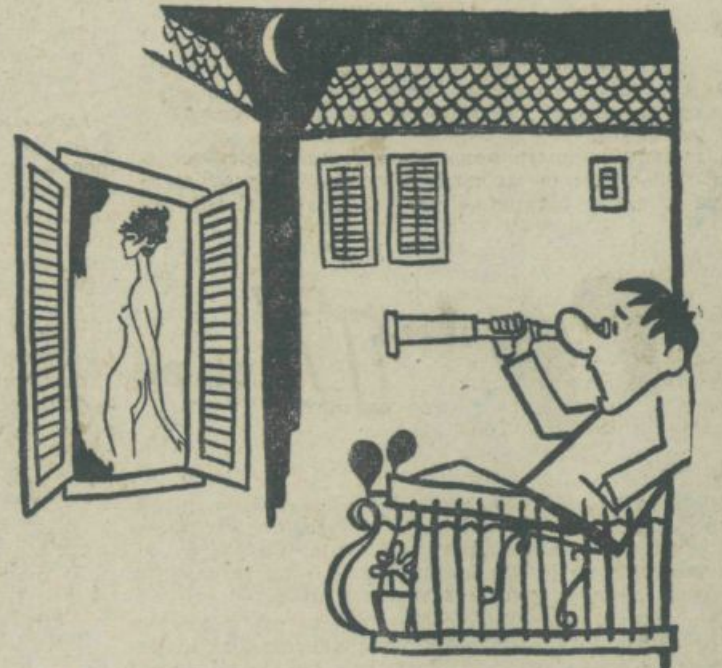

»Kolikokrat sem Ti že rekel, da ne obešaj perila na anteno!«

»Živela televizija!«

vizija

Evrovizija

TOVARNA TRIKOTAŽNEGA PERILA

PLETENINA

ZALOŠKA CESTA 14

VAM NUDI VSE VRSTE TRIKOTAŽNEGA PERILA
IZ SVILE, SINTETIKE, VOLNE IN BOMBAŽA

KUPUJTE NAŠE IZDELKE IN ZADOVOLJNI BOSTE!

Krka

TOVARNA ZDRAVIL

Novo mesto

PROIZVAJA

FARMACEVTSKE

PROIZVODE

IN PROIZVODE

KEMIČNE SINTEZE

Najnovejše univerzitetne izdaje. Pravkar tiskano

EKONOMSKA FAKULTETA

Supek: TEHNOLOGIJA S POZNAVANJEM BLAGA, II. del (metalurgija)	500 din
Babić: UVOD V EKONOMIKO PODJETJA	1100 din

PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČNA FAKULTETA

Pač: OSNOVE FIZIKE, I. del (mekanika)	650 din
Supek: TEORIJSKA FIZIKA IN STRUKTURA MATERIJ, I. del	1600 din
Herak: GEOLOGIJA (struktura, dinamika in zgodovina zemlje)	1640 din

FILOZOFSKA FAKULTETA

Hamm: STARO CERKVENOSLOVANSKA ČITANKA	700 din
Gortan-Gorski-Pauš: LATINSKA GRAMATIKA	820 din
Jernež: ITALIJANSKA GRAMATIKA, II. del	680 din

PRAVNA FAKULTETA

Prokop: KOMENTAR TEMELJNEGA ZAKONA O ZAKONSKI ZVEZI, II. del	700 din
Bayer: JUGOSLOVANSKO KAZENSKO PROČESNO PRAVO, I del	820 din
Ibler: ZGODOVINA DIPLOMACIJE (1814—1871)	580 din

MEDICINSKA FAKULTETA

Suvlin: ZOBNÁ PROTETIKA, III. del (zobne krone, mostiči in repetitorij zobne protetičke)	750 din
--	---------

ZAHTEVAJTE V VSEH KNJIGARNAH ALI V KNJIGARNI IZDAJATELJA

»ŠKOLSKA KNJIGA«

ZAGREB - BOGOVIČEVA 1a

ZAHTEVAJTE NAŠ POSEBNI SEZNAM LITERATURE ZA UNIVERZO IN VISOKE ŠOLE

Stanovanja in štipendije

O delu kluba zeniških študentov - Uspelo predavanje - Dve leti uspešnega delovanja - Kako je s stavbo v študentskem naselju? - Ekonomske cene in ekonomske štipendije - 12.000 do 15.000 dinarjev

Klub zeniških študentov že dve leti uspešno deluje. Vendar ga pri tem zelo ovira pomanjkanje lastnih prostorov in finančnih sredstev. To se je seveda odrazilo v tem, da notranje življenje v klubu ni razvito do take mere, kot bi lahko bilo. Želeli bi si bolj razgibanega kulturnega, zabavnega in športnega udejstvovanja in predvsem več strokovnih ekskurzij in izletov.

Pred sestankom je imel ing. Kemal Tarabar predavanje o razdelitvi dohodka in nagradjenju po učinku v podjetjih. Najprej je govoril na splošno, potem pa se je omejil predvsem na železarno Zenica. Sodeč po številu prisotnih in živahni diskusiji se študentje zelo zanimajo za probleme in načrte svoje komune.

Najobčutljivejša vprašanja zeniških štipendistov, ki ne stanujejo v študentskih domovih, je vsekakor stanovanjsko vprašanje. Vendar je klub pri tem prišel žal le na pol poti. Vodstvo železarne Zenica je sicer pokazalo dovolj razumevanja in dodelilo sredstva za izgradnjo študentskih stanovanj. Vendar se sredstva le počasi realizirajo in čeprav gradnja stavbe v študentskem naselju dobro napreduje, še ni znan čas vselitve. Ta naj bi bila v začetku prihodnjega šolskega leta.

Zdi se, da je pravilna zahteva za zvišanje štipendij zeniškim študentom. To zahtevijo študentje opravičujejo s tem, da življenjski stroški neprestano naraščajo in ker študentski domovi težijo za tem, da bi prišli na ekonomsko poslovanje. Neprimerno večje izdatke imajo seveda študentje, ki stanujejo privatno. Sedanjim pogojem bi nekako

odgovarjala štipendija v višini od 12.000 do 15.000 din.

Razpravljali so tudi o nekaterih pomanjkljivostih pri delu komisije za podeljevanje štipendij. Čeprav je izključno stvar podjetja, komu bo dala štipendijo in v kakšni višini, bi bilo vendar demokratičnejše, če bi pri tem razdeljevanju sodeloval tudi predsednik kluba.

Poleg tega bi naj podjetja nadaljevala z dosedanjim praksom in sklicala svoje štipendiste vsaj enkrat letno na skupen sestanek, kjer bi jih seznanjala s svojim poslovanjem.

Teden študentov prava

Od 7. do 14. aprila je bil teden študentov prava. Teden je že tradicionalna in osrednja prireditev Zveze študentov na vseh jugoslovanskih pravnih fakultetah. V Ljubljani je bil izpolnjen z vrsto prireditev.

V petek, 7. aprila, je bila svečana proslava v zborni dvorani univerze. Govoril je tov. Vlado Tance, predsednik Okrajnega sodišča v Ljubljani. V kratkem kulturnem programu je bilo na sporedu nekaj recitacij in pesmi Koroskega akademskega okteta. Po proslavi je dekan pravne fakultete dr. Jože Juhart sprejel večjo skupino študentov in se skupaj s profesorji in drugimi gosti, ki so bili na proslavi, zadržal s študenti v daljšem pogovoru.

V soboto, 8. aprila, je bil pohod na Rašico, kjer je bila kratka svečanost ob formiranju pravniške brigade in podelitvi venca.

Naslednje dni je bila vrsta športnih srečanj med letniki.

Ljubljanski študentje medicine so bili od 3. do 9. aprila na obisku pri kolegi v Skopju. Taka srečanja med makedonskimi in slovenskimi študenti so postala že tradicionalna. Njihov namen je spoznati življenje kolegov iz drugega univerzitetnega središča. Ljubljanski študentje so si na svojem nedavnem obisku ogledali fakulteto, inštitute, mesto Skopje in navezali tovariške vezi s kolegi medicine.

SKUPŠČINA VIŠJE KOMERCIALNE ŠOLE

Izredno zanimanje

Na ekonomski fakulteti so svobodne katedre začele z delom šole v letnem semestru. Kljub razmeroma poznemu začetku pa so prva predavanja pokazala, da je program premišljeno izbran in da študentje z zanimanjem sledijo delu svobodnih kateder.

Zadnji razgovor o vplivu sprememb v našem gospodarskem sistemu na poslovanje gospodarskih organizacij, je privabil izredno veliko študentov. Obširno diskusijo pa so morali prekiniti in preložiti na kasneje, ker so študentje zasuli predavatelja s kopico aktualnih vprašanj, kar je sicer redki primer pri delu svobodnih kateder.

P. B.

Študijski problemi in izredni študentje

Konec marca je bila v Mariboru prva letna skupščina Višje komercialne šole. Prisostvoval ji je tudi član IS LRS Vlado Majhen in dekan ekonomske fakultete v Ljubljani dr. Pavel Marc ter precej kulturnih in družbenih delavcev iz Maribora.

Direktor šole Tine Lah je opisal pomen in delo VKS in se zahvalil za pomoč in podporo, ki jo šoli nudijo gospodarske in politične organizacije. Prikazal je, kako koristno je sodelovanje med šolo in

družbenimi organi, sodelovanje s turistično zvezo, gostinstsko zbornico, komunalnimi bankami, pa tudi tesno sodelovanje s študentsko organizacijo. Govoril je o problemu izrednih študentov, ki jih je na tej šoli preko tisoč in ustanavljanju centrov za izredni študij v vseh večjih krajih v Sloveniji. Sprejel je vprašanje strokovnih ekskurzij in praks, ki naj pripomorejo k oblikovanju pravega lika strokovnjaka. Namesto redne počitniške prakse je predlagal 14 dnevno šolsko prakso vsak semestr. S tem bi močno razbremenili študente. Težave imajo tudi s tem, da na šoli še nimajo asistentov, zato študijske skupine in seminarji ne morejo delovati tako kot bi morali. Konec leta se bodo preselili v novo šolsko poslopje in s tem bo rešeno največje problem predavalnic.

Tudi diskusija je bila bogata in plodna. Študentje so predlagali nekaj sprememb k učnemu načrtu in izrazili željo, da bi bili izpitni roki vsak mesec. Udeležence so seznanili z delom študentske organizacije na šoli. Za študentsko delovno brigado mora dati VKS 50 odstotkov udeležencev. V diskusiji so se oglasili tudi izredni študentje in se v glavnem zavzemali za odpravo razlik med rednimi in izrednimi študenti. Zahvalili so se upravi za vso pomoč. Uprava je od ustanovitve izdala že 5900 strani skript in tako pomagala premagovati študijske težave študentom.

Diskusija je dala tudi nekaj pripomb k splošnemu ustroju šole in k študijskemu načrtu v zvezi z večstopenskim študijem. Paziti je treba na pravilno oblikovanje misli študenta in skrbeti za formiranje dokončnega profila diplomanta.

USPELO PREDAVANJE

V okviru Tedna pravnikov je v torek zvečer na pravni fakulteti predaval predsednik zakonodajnega odbora Zveznega zbora Zvezne ljudske skupščine profesor dr. Makso Snuderl »O novi ustavi«. Predavatelj je med drugim govoril tudi o tem, da naj bi ljudski poslanci v bodoče ne bili poslanci v klasičnem smislu, ampak da naj bi pri sestavljanju in sprejemanju zakonov sodelovali prizadeeli državljani. S tem bi se zelo približali Leninovi misli o vseludeckem parlamentu. To in še druga izvajanja prof. Snuderla so mnogi gostilni študentje navdušeno sprejeli.

šola. Šola bo še nadalje tesno sodelovala z ekonomsko fakulteto v Ljubljani, ki jim pomaga z nasveti že ves čas od ustanovitve.

Uspela skupščina Višje komercialne šole je pokazala, da

šola lahko uspeva samo, kadar ima za seboj tesno podporo gospodarskih organizacij in kadar je potrebna gospodarstva tesno približana. Pomanjkanje po kadrih kmalu ne bo tako občutno.

J. P.

Mala panorama

BEOGRAD

Prireditev ob indeksu - Tak je bil naslov zabavnega večera beograjskih študentov, ki je bil 29. marca v avli tehniške fakultete. Na zabavi je bilo okrog 2500 študentov, ki so sami improvizirali program. Na sporedu je bilo več družabnih iger, »Pokaži, kaj znaš«, tekmovanje karikaturov »Vse ali nič« in druge točke.

Po poteh svobode - Univerzitetni odbor Počitniške zveze je priredil pohod po poteh svobode. 15 študentov je 1. aprila krenilo na tradicionalni pohod iz Beograda preko Titovih Ulic, Foče in Tjentišta do Sarajeva. Pohod je trajal pet dni.

Revolucionarna poezija - 27. marca je študentska eksperimentalna scena izvedla za študente tehniških fakultet večer revolucionarne poezije. Večeru je prisostvovalo okoli 400 študentov.

Svečane akademije - Skoraj na vseh fakultetah so študentje priredili svečane akademije v priložnost 20-letnice revolucije in dneva študentov. Pri kulturnem programu so sodelovali večinoma študentje, člani različnih kulturno-umetniških društev in skupin.

ZAGREE

Tretja stopnja na šestih fakultetah - 30. marca je bilo posvetovanje o stopenjskem pouku na univerzi in o izrednem študiju, ki ga je organiziralo predsedstvo društva univerzitetnih učiteljev. Študij na tretji stopnji bodo predvidoma finansirala podjetja in gospodarske organizacije.

Deset modernih predavalnic - V Zagrebu so svečano otvorili novo zgradbo elektrotehniške fakultete v ulici Proleterskih brigad. Nova stavba ima 10 modernih predavalnic s 1000 sedeži. V letnem semestru se je na fakulteto vpisalo 1200 študentov.

Povprečna štipendija 6595 din - V preteklem šolskem letu je prejelo štipendijo 24.143 rednih študentov, kar je več kot četrtina vseh študentov. Zaposlenih je okoli pet tisoč zagrebških študentov s povprečno plačo 20.000 din na mesec.

REKA:

V jeseni tretja stopnja - Na reški medicinski fakulteti zaenkrat še ne bodo organizirali prve stopnje. Ze prihodnje študijsko leto pa bodo uvedli študij na tretji stopnji, ki naj bi trajal dva semestra.

SISAK

Inštitut za metalurgijo - V Sisku bo prišel z delom Inštitut za metalurgijo kot samostojna znanstvena ustanova. Predlog za osnovevanje inštituta so dali organi Jaskurskega in tehnološko pogonskega odseka za nafto v Sisku.

ZADAR

Mednarodni festival študentskih gledališč - Univerzitetni odbor ZSJ zagrebske univerze je predlagal, da naj bi bil od 16. do 24. septembra 1961 v Zadru mednarodni festival študentskih gledališč. Na festivalu naj bi sodelovalo 6 do 8 ekip.

... Pp-17 ...

poleg vsega pa še neresnične vesti, da so napovedana skripta že v prodaji, čeprav jih sploh še ni. mislimo, da bi se morali študentje o tem najprej prepričati. Če jih pa ni, naj jih zahtevajo na pravih forumih za to - pri profesorjih, mi pa bomo njihove zahteve z veseljem podpirali.

Glede »zabav na poseben način« in »kajenja v prostem času«, bi pripomnili, da tako meglene, nekonkretnosti in neresne obtožbe lahko pomenijo marsikaj, kar lahko spravi FO v kaj čudno luč, vendar v konkretnem primeru ne pomenijo ničesar.

Mislimo, da je treba na tem mestu opozoriti izredne, kakor tudi nekatere redne študente, da je treba odnos do FO in organizacije ZSJ, katero predstavlja FO, spreminiti, ker je ta odnos v nekaterih primerih prav čuden, da ne rečemo nepravilen. FO je, kot vsi vemo, voljen organ politične organizacije študentov, ki je v konkretnem primeru, poleg svojih dolžnosti sprejel tudi prodajo skript in dajanje informacij izrednim študentom - nikakor pa nismo samo »štacuna« za prodajo skript in da imajo študentje v FO razen prodaje skript še druge dolžnosti, ki so prvenstvene in mnogo, mnogo važnejše. Vprašujemo se, ali sploh ti študentje vedo, kakšen pomen in namen ima študentska organizacija. Če mislijo nekateri člani ZSJ, da je edina njihova dolžnost do te organizacije, da plačujejo ob vpisu članarino in zahtevajo priporočilo, skripta in obvestila o študijskih zadevah, se zelo »motijo«.

Člani FO žrtvujejo celo svoje odmore med predavanji, da lahko rednim in izrednim študentom nudijo informacije in skripta, v kolikor je to v njihovi moči (poseben način zabavljanja).

Mislimo, da imajo podobne probleme tudi na drugih fakultetah in menimo, da bi bilo treba o njih začeti razmišljati in jih nekako rešiti, pri čemer nam bi lahko pomagali tudi izredni študentje.

Fakultetni odbor

EKONOMISTKI V ZOBNİ ČAKALNICI NA MIKLOŠICEVI CESTI IN NADEBUDNEMU PISCU O »RIBICAH IN DENTISTIKI«

Na tem mestu se lepo opravičujem ekonomistki, ki mi je napravila uslugo. Nisem pa predvidevala, da je njena prijaznost »narejena«, kot mi je pisec v članku objasnili. V trinajstih letih svojega službovanja na tem mestu sem namreč od strani študentov doživela že več odkritih prijaznosti, pa tudi odkritih neprijaznosti, kar mi je vsekakor najbolj všeč!

»Tudi Ti boš mamica postala, morda tudi po ribice poslela, takrat pa se spomni spet - sreča, da vsak študent ni prenapet!«
V ostalem sem tudi jaz nemočna, če kaj ni v redu!
Dentistka na zobni ambulanti.

Op. uredništva

Prejeli smo odgovor na naše zadnje pismo bralcev. - Odgovor v celoti objavljamo, čeprav se ne strinjamo povsem z njegovo vsebino in načinom pisanja.

Aleksander Ranković - pokrovitelj partizanskega pohoda pravnikov. 6. marca je podpredsednik Zveznega izvršnega sveta tov. Aleksander Ranković sprejel delegacijo študentov pravnih fakultet Jugoslavije in se odzval prošnji študentov, naj bo pokrovitelj njihovega partizanskega pohoda. Pohod bo v znamenju jubilejnega leta 20 letnice revolucije. Izvedli ga bodo na poti Valjevo, Krpanj, Stolice, Banja Koviljača v času od 19. do 23. aprila.

tribuna

TRIBUNA IZHAJA KOT NASLEDNIK STUDENTSKEGA LISTA, KI JE IZHAJAL OD 20. MARCA 1949. PRVA ŠTEVILKA TRIBUNE JE IZšla 6. DECEMBRA 1951. TRIBUNA IZHAJA SEDAJ ŠTIRINAJSTEDNEVNO - UREJA PA JO UREDNIŠKI ODBOR: FRANCE GRUVEČ, PETER JAMBEK, MARJAN KOPECKY, SIMON SIMONIT. TEHNIČNO UREJA DRAGO SENICA, ZA JEZIK SKRBI PETER SARDOČ. - UREDNIŠTVO IN UPRAVA TRIBUNE JE NA POLJANSKI CESTI 6, TEL. 30123, TEKOČI RAČUN 600-70/3-567. ROKOPISOV NE VRACAMO. LETNA NABOČINA JE 400 DIN - TISKA OP DELO.